

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

II-то обикновено Народно Събрание.

XXVIII ЗАСЪДАНІЕ ВЪ ЧЕТВЪРТЪКЪ 8 МАИЯ 1880 ГОД.

(Начало 1 часъ 40 минути подиръ пладнѣ подъ предсѣдателството на П. Р. Славейковъ).

Предсѣдателъ: (Звъни) призовавамъ вниманието на г-да депутатитѣ върху прочитанието на списъкътъ.

Секр. Золотовъ: (Чете списъкътъ) На 7. май отсъствуваха: Метр. Милетий Софійскій, Да-скалъ Тодоръ, Геровъ, Начовичъ, Атанасъ Костовъ, Костаки Боюклоглу, Василь Поповичъ, Митр. Симеонъ Преславски.

Предсѣдателъ: Отъ 172 Представители има 37 касирани и за допълнение, 38 отсъствуватъ, присѣдствуватъ 97. Има вишегласие и засѣданието се обявява за отворено. Ще се чете 26-ий протоколъ.

Секр. Баларевъ: (Чете 26-ий протоколъ)

Предсѣдателъ: Има ли нѣкой да забѣлѣжи нѣщо върху този протоколъ? (нѣма.)

Предсѣдателъ: Сега на дневенъ рѣдъ имаме прочитанието на проекта за преселенциѣ. Молимъ г-на Докладчика да ни каже своето, върху това, заключение.

Докл. Сукнаровъ: (Чете). Комисията за разглѣждане проекта за преселенциѣ, като за предъ видъ, 1) че у насъ при всичко че не сѣществуватъ държавни земи, намиратъ се ненаселени празни земи,

които като такива минали на расположението на нашата държава; 2) че на тия земи трѣба да се заселяватъ преимущественно Българи отъ други земи; 3) че е въ интересътъ на държавата да се населяватъ источнитѣ части на България по скоро. 4) за закрѣпяването на българскійтъ елементъ въ тѣзи части да имъ се отстъпятъ нѣкои правдини и 5 за постепенното умножение на доходитѣ на държавата; съ нѣкои малки измѣнения само се съгласи и прие повѣрениятъ ѣ за разглѣждане Законопроектъ.

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Народното Събрание да се чете този законопроектъ исцѣло, или членъ по членъ? (Гласове: членъ по членъ). (Докл. чете) „Законъ за населяване на ненаселенитѣ (празни) държавни земи въ България!“

Тихчевъ: Азъ като глѣдамъ, че нѣмами държавни земи празни, но само ония, които останаха отъ бѣженциѣ отъ послѣдната война, мисля да се замѣни това заглавие тѣй: „Законъ за преселенци въ Българското Княжество!“

Грънчаровъ: Азъ съмъ на мнѣние, че трѣба да се тури на „държавни земи“, защото не можемъ да заселяваме хора на мѣста, които сѣ пригнѣжани на частни лица. За това твърдѣ хубаво е

казано „на държавни земи“ и заглавието да си остане както си е.

Ст. Поповъ: Отъ по напреднишното разискване се види, че освѣнъ на държавни земи, ще се населявжтъ и на селски общински земи, ако се види, че тия имжтъ много земи. За това да се каже „праздни и държавни земи!“

Предсѣдателъ: Които сж праздни, тѣ сж и държавни.

Докл. Сукнаровъ: Азъ като предложихъ законопроектъ, отъ начало имахъ предъ видъ, че никой не може да се располага съ земи, които принадлежатъ на една община. Когато стане Общинский Законъ, тогавъ това ще са опредѣли по отблизо. За това зехъ предъ видъ само държавни земи.

Рангелъ Костовъ: Тука се помена заради земи да се населявжтъ съ преселенци, но трѣбва да се земе предъ видъ, че има земи, които се зеха отъ народа и се дадоха на татаритѣ. Има мѣста дѣто хората се нуждаятъ отъ тѣзи земи и трѣба да имъ се повърнатъ. Такива земи неможжтъ да се населяватъ. Едни да скубимъ, а други да садимъ, тогава нѣма полза нито отъ едниѣ, нито отъ другитѣ.

Берковский Депутатъ: Мисля, че има широчки мѣста, дѣто можжтъ да се населявжтъ.

Докл. Сукнаровъ: Г-нѣ Рангелъ Костовъ напрасно има страхъ. 5 членъ на законопроекта опредѣлява да се не притѣснява другото население и сѣсѣднитѣ села.

Предсѣдателъ: Министерството нѣма да земе насилственно земитѣ на общинитѣ, но ще глѣда, ако има въ едно село малко хора, тогава да се населятъ тамъ и други. Ако ще стане за това законъ, тогава може по лесно да става преселяването въ Българското Княжество. Азъ питамъ Народното Сѣбрание, приема ли заглавието както си е въ законопроекта?

Грънчаровъ: Азъ ще помоля г-нѣ Предсѣдателя да земе въ внимание 23 чл. отъ правилникъ и да не зема участие въ препирнитѣ.

Предсѣдателъ: Ако вие знаете да тълкувате правилника, то и ние знаемъ какъ да постѣпваме. Въпросъ е, приема ли Народното Сѣбрание заглавието на Проекта, както си е? Който не приема да си дигне ржката. (Меншество). Приетъ.

Стамболовъ: Азъ мисля, че трѣба да бжде и Правителството тука, и г-нѣ Министръ на финанситѣ, който може да ни раскаже за държавнитѣ земи.

Предсѣдателъ: Азъ напомнимамъ 5-й протоколъ, въ който се каза, че когато стане нужда, министритѣ ще се викатъ.

Докл. Сукнаровъ: Г-да Министри знаятъ, че ще се разисква този проектъ, защото го иматъ на ржка, и ако считатъ за нужно, ще доджтъ. Но

Народното Сѣбрание, ако го намира за нужно, може да ги вика.

Даскаловъ: Г-нѣ Мин. на финанситѣ бѣше тука, но го повикаха съ единъ стражаръ, тѣй щото мисля, не вреди да слѣдваме налитѣ разисквания, толкосъ повече, че знаемъ мнѣнието на г-нѣ Министра на финанситѣ.

Предсѣдателъ: Забѣлжката на г-нѣ Стамболова си има мѣстото. Ние сме длѣжни да го повикаме, но Сѣбранието не трѣбва до тогава да спира своята работа.

Докл. Сукнаровъ: (Чете чл. 1.) „На всичкитѣ ненаселени (праздни) държавни земи въ България могатъ да се заселяватъ, съгласно съ тоя законъ, Българи отъ чужди земи, които се занимаватъ съ земледѣлие и скотоводство, или съ занаятъ необходимъ за земледѣлието“.

Райчо Поповъ: Тука виждамъ, че въ 1-ви членъ се говори за Българи отъ чужди земи, но трѣба да имаме предъ видъ и населението отъ Балкана, че и то се нуждае отъ земи. За това съмъ на мнѣние да се помене и за Българитѣ, които живѣятъ по Балкана и нѣматъ земи, а желаятъ да се преселятъ въ полето и на тѣхъ да се даде земля.

Тихчевъ: Азъ мисля, че г-нѣ Райчо Поповъ ако бѣше прочелъ проекта, щѣше да разумѣе, че този проектъ не се касае за Българи вжтрѣ въ Княжеството, но за ония, които се преселяватъ отъ вънъ.

Пановъ: Г. Райчо Поповъ забѣлжжи твърдѣ правилно, като зима предъ видъ заглавието на законопроекта, че тамъ се искава само за преселенцитѣ, които да населяватъ държавнитѣ земи въ България. За това забѣлжжката на г. Райча Поповъ е твърдѣ умѣстна и трѣба да се прибави въ този проектъ и за балканцитѣ; защото има бѣдни хора по Балканитѣ, гдѣто нищо не се ражда, намиржтъ се въ крайна бѣдность и искатъ да продаджтъ своето имущество и да се преселятъ.

Райчо Поповъ: Азъ щѣхъ да кажж сжщото, но да напомнима това, което каза г-нѣ предговорившии, че щѣли да си продаватъ своето имущество и да купуватъ земи въ полето. Азъ незнамъ какво ще продаватъ: топорилили, съ които сѣкжтъ дърва? тѣ сж въ най голѣма бѣдность: ходятъ голи, боси и просятъ. Азъ живѣя между тѣхъ и знамъ работата. За това твърдѣ е умѣстно да се помене и това въ проекта.

Попъ Драгановъ: Азъ можж да покажж на това, че и самото балканско население иска да се пресели. Има вѣче цѣли села направени отъ тѣхъ въ разградско и ако оставятъ мѣстата си, неще останатъ земи за вънканитѣ Българи. Ако се даджтъ сжщитѣ права и на балканскитѣ жители, тогава ще

се изселатъ отъ цѣлий балканъ.

Тодоровъ: Жителитѣ въ балкана занимаватъ се повечето съ дърводѣлие; по този законъ има предѣ видѣ да се населятъ празнитѣ земи въ България, отъ Българи, които дойдатъ отъ чужди земи. Колкото за нашитѣ балканци, тѣ сами продаватъ своитѣ земи и отиватъ въ полето, за това незнамъ причинитѣ защо да имъ се дава земя даромъ. Законътъ се прави за ония, които иджтъ отъ вѣнъ.

Грънчаровъ: Отъ послѣднитѣ думи на г-нъ Райча разбрахъ, че той иска да се дава земи на ония жители отъ планинитѣ, които си иматъ земи. Ние въ Княжеството даваме земи на извѣстни лица; тѣй напр. рѣшихми да се даватъ земи на поборницитѣ, тѣй сжщо на българи, които се преселяватъ отъ вѣнъ, Н. Събрание неможе да приеме да се дава даромъ земя и на тукашнитѣ, защото тогава нече да има край. Тия хора отъ планинитѣ продаватъ своитѣ имущества и се преселяватъ въ полето. Относително занаята, желая да знамъ що се разбира подѣ думитѣ: „занаятъ, необходимъ за земледѣлието,“ изложени въ 1-й членъ.

Бръшляновъ: Ако да не сме приели заглавието на законопроекта, тѣй както стои написано отъ комисията, то на пълно щѣхъ да се съглася съ предговорившия. Но понеже въ заглавието думата не е за българи, които можтъ да се преселятъ отъ вѣнъ на такива празни земи, то азъ се присъединявамъ на мнѣнието нъ г. Райча Поповъ. Нѣкои казватъ, че Българитѣ, които живѣятъ въ балкана, ще се въсползуютъ отъ това, ще продаватъ своитѣ имущества и ще можтъ да си купятъ земи. Но г-да, въ балкана има най бѣдни хора. Има нѣкои, които владѣятъ мюлкове: тия се ползуютъ отъ труда, който полагатъ тѣхнитѣ съжителни. Като приемемъ заглавието и като имамъ предѣ видѣ землитѣ, които сж днесъ не населени, то мисля, че е пълно справедливо и тѣзи балкански жители да се зематъ въ внимание и да се прибави новъ членъ въ проекта, като се каже: сжщитѣ правдини иматъ и ония бѣдни българи отъ балкана. Защото другояче ще направимъ да дойджтъ отъ вѣнъ българи, да завзематъ всичкитѣ хубави земи, а балканското население пакъ ще остане въ рждѣтъ на нѣкои чорбаджии.

А. Цановъ: Менѣ ми се чини, че ония българи, които сж отъ вѣнъ, изселили сж се изъ България, защото сж страдали. Но жителитѣ отъ балкана, които си продаватъ землитѣ, азъ несъмъ съгласенъ да имъ се отстъпватъ земи. На преселенци отъ вѣнъ да имъ се дадатъ земи, но да имъ се недава друго нищо, главно никакви пари. Главната цѣль на проекта е да подбужда външнитѣ българи да населяватъ България.

Пановъ: Понеже въ проекта се прие загла-

вието съ думитѣ: „Държавни земи,“ то трѣба да питами г. М-ра на финанситѣ: да ли има такива земи защото законопроекта трѣба да бжде на нѣщо основанъ.

Докладчикъ: Ще отговоря на г-на Грънчарова, относително занаята. Земледѣлчески занаяти сж: коларството и желѣзарството; тѣзи занаяти сж необходимъ за земледѣлцитѣ. Но други г-да, които казватъ, че трѣба да се прибержтъ и балканцитѣ въ числото на ония, на които се даватъ държавни земи, то азъ мисля, че нече да има достатъчно земи. Въ предишното засѣдание г. М-ръ на финанситѣ каза, че нѣма много държавни земи. За това да имамъ предѣ видѣ да се отстъпватъ земи само на ония, на които е това необходимо. Балканцитѣ, които слижжтъ отъ балкана, не претърпяватъ такива съсипвания, отъ колкото ония, които дохождатъ отъ вѣнъ. До колкото се научихми, тѣзи балканци можтъ да продаватъ земитѣ си съ много добра цѣна и ако ще имъ даваме земи даромъ, то значи да откажемъ преселването на външнитѣ българи.

(Министръ на Финанситѣ Каравеловъ дойде).

Предсѣдателъ: Преди да дамъ дума на нѣкои оратори, които желаятъ да говорятъ, азъ ще кажа нѣколко думи за обяснение на г-на Министра на Финанситѣ. Като се прие заглавието на проекта, то се яви при първия членъ препирня, че трѣба да се зематъ въ внимание и жителитѣ отъ планинскитѣ мѣста и че трѣба и на тѣхъ да отстъпимъ безплатно земи. Нѣкой отъ г-да представителитѣ сж на мнѣние пакъ, че трѣба повече да се глѣдатъ българитѣ, които искатъ отъ вѣнъ да се населятъ въ България.

Берковский депутатъ: Азъ ще кажа, че тѣзи планинци немогатъ да се хранятъ. Напредъ се хранеха отъ гората; сега когато се запрети сѣченето на гората, нѣматъ съ какво да се прехранватъ.

Грънчаровъ: Този законъ не се прави за планинцитѣ, но за българитѣ отъ вѣнъ държавата. За това ненамирамъ за нужно да се спомене за ония въ проекта. Колкото за занаятчиитѣ, питамъ, освѣнъ желѣзарството и коларството, то и шивача не е ли нуженъ за населението?

Бръшляновъ: Въпросътъ, който подигна г. Грънчаровъ, е новъ. Когато рѣшимъ единия, тогава да се говори върху другий. Азъ обръщамъ вниманието на г-да депутатитѣ, че ако днесъ бюрото представяне прошенито отъ балканскитѣ жители, то Нар. Събрание ще види, че тия невладеятъ никакви земи, едва се прехранватъ отъ произведенията въ горитѣ. Има жители въ балкана, които просто робуватъ на други: прилепили се къмъ нѣкой дукянджия, зематъ вересия и работятъ само за него, които го снабдяватъ съ храна и на когото тефтера е пълненъ съкопакъ; а въ тѣхъ какво има: малко тю-

тюнь и просеникъ. На такива бѣдни хора можемъ ли да откажемъ, ако тѣ поискатъ земи за обработване? Г. Докладчикъ каза, че българитѣ отъ вѣнъ щѣли повече да се съсиятъ отъ колкото планинитѣ, но азъ казвамъ, че отвѣншнитѣ преселенци ще дойдѣтъ съ жълтици, а сиромаша отъ балкана нѣма нито пребита пара. За това да се прибави въ проекта и за ония балканци, които нѣматъ никакви земи. Които иматъ земи да продаватъ добръ, но които нѣматъ, какво ще продаватъ?

Предсѣдателъ: Азъ давамъ думата на г-на Райча Поповъ, но забѣлѣзвамъ да не се врицати на сящето.

Райчо Поповъ: Азъ само постоянствувамъ на онова, което попереди казахъ. Трѣба на тѣзи сиротии да се даде малко земя. Тѣ сж гладни г-да; ние на чужди искани да даваме земи, а тѣхъ да оставимъ въ предишната бѣдность.

Митр. Симеонъ Преславски: Става въпросъ, да се даде и на онѣзи българи, които живѣятъ въ балкана сящо земи, както и на ония, които дохождатъ отъ вѣнъ. Както помиятъ г-да депутатитѣ, първия проектъ, както бѣше се внесълъ въ начало съдържаване едно такова нѣщо, т. е. да се даде земя и на балканджитѣ. Комисията, като е зела разясненията въ внимание, дадени отъ нѣколко депутати, че тѣзи, които живѣятъ по балкана, продаватъ своитѣ имущества, които иматъ тамъ и подирѣ слѣзватъ на полето и купуватъ земи, това изостави въ този проектъ. Азъ мога да засвидѣтелствувамъ, че въ Разградский окръгъ има вече нѣколко села, които се преселиха отъ балкана, безъ да имъ се даде потребната земя. Всичкитѣ си купиха земи съ пари. Комисията, като е имала това предъ видъ, мислила е, че не е добръ, да се даватъ такива правдини на балканджитѣ, защото балкана ще се намѣри тогива изпразненъ и незнай да ли ще бжде въ интереса на държавата да останатъ онѣзи гористи мѣста празни. Комисията за това е считала за потребно да се исключатъ отъ това благодѣяние балканджитѣ. Ако Народ. Събрание счита за полезно, да имъ се дадѣтъ даромъ земи, то остава на него во расположение, да върши което намѣри за полезно.

Мин. Каравеловъ: Азъ пакъ съмъ на мнѣние до никой степенъ да се не даватъ на балканджитѣ даромъ земи. Тукъ се касае за едно население отъ балкана отъ 200 до 300 хил. души. Ако го рѣшимъ днесъ, то оно става законъ и утрѣ тѣ ще дойдѣтъ и ще искатъ земи. Какво ще прави тогава Министерството, когато не може да изпълни това? Министерството ще гледа тамъ дѣто има нужда, както въ Търнеский и Кюстендилский окръгъ, да направи онова, което може; но азъ не бихъ желалъ да влѣзе това въ закона. Ако има земи, ще даваме;

защото ако повече земи се обработватъ, ще земемъ и повече данѣкъ. Работата е, могатъ ли да се удовлетворятъ сичкитѣ? Що се касае до колониститѣ, това е едно малко население и на правителството се дава право да опредѣлява, приема ли ги или не. Колкото за балканджитѣ отъ Търнеский и Кюстендилский окръгъ, правителството само ще се поставя да пресели една частъ отъ това население около Балчикъ, Свищовъ и Рахово; но само да не бжде това предписание отъ закона. Ний трѣба да помислимъ, че балканджитѣ съставятъ половината на България. Земете Враца, Берковица, София половината сж въ балкана и половината въ полето. А кога го направите законъ, тогава правителството трѣба да имъ дава земи. Правителството никогажъ не се отказва отъ нуждитѣ на населението и нѣма да ги обиди, но нѣма нужда да се прави за това особенъ законъ, че трѣба да имъ се дава земя. Ако има, ще имъ се даде. Колкото за казионнитѣ земи, въ строга юридическа смисълъ, такива земи у насъ нѣма. Всичкитѣ земи влизѣтъ въ нѣкои мери. Турското правителство е направило злоупотребление, като е зело нѣкои земи и ги е направило правителствени совати. Трѣба да знаемъ, че и тия земи сж били мера.

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Народното Събрание да се продължаватъ разискванията? (Гласове: Не желаетъ.) Въпросътъ е за занаятитѣ, защото въ населението влизѣтъ и занаятчици.

Грънчаровъ: Много добръ е да се каже „и скотовѣдство“ или и друга нѣкоя промишленостъ както колари, желѣзари и кожухари.

Митр. Симеонъ Преславски: Тукъ е въпросъ за онѣзи хора, които се занимаватъ съ занаятъ. Земя се дава на земледѣлци. Единъ кожухаръ що ще прави съ нея? Ще я продаде и ще яспие паритѣ. Хора, които се занимаватъ съ земледѣлчески занаяти, могатъ да се заселватъ, но да не имъ се дава даромъ земя.

Стамболовъ: Азъ съмъ на мнѣние думата „скотовѣдство“ да си остане, а другата да се изхвърли; защото дѣто има земледѣлци, тамъ ще дойдѣтъ и занаятчици сами по себѣ си.

Предсѣдателъ: Приема ли се първий членъ съ поправката на г-нъ Стамболова? (Приема се).

Докл. Сукмаровъ: (Чете членъ 2). „Земитѣ, които ще се населяватъ, предварително ще се измѣрватъ и ще се опредѣляватъ по колко семейства могатъ да се заселятъ на тѣхъ, като се внимава да се не притѣсняватъ и съседнитѣ села.“

Мин. Каравеловъ: Тѣзи статия е доста добра, но трѣба да се земе въ внимание, че по напредъ трѣба да се опредѣлятъ границитѣ на меритѣ, тогасъ можемъ да преселяваме. За това да си оста-

не тѣзи редакция тѣй както си е.

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание този членъ тѣй както си е въ проекта? (Гласове: Приема се). Който не приема да си дигне ржката. (Малцина.) Прие се.

Докл. Сукнаровъ: (Чете членъ 3-й:) „Ония които желаятъ да се заселятъ на подобни земи, ще се отнасятъ до Министерътъ на Финанциитѣ.“

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание този членъ? (Приема се.)

Докладчикъ: (Чете членъ 4-й съ поправка-та за държавата.) „Министрътъ на Финанциитѣ пред-варително събира свѣдения за състоянието и повѣдението, както и за причинитѣ на преселяването имъ и, слѣдъ като се увѣри, че тѣ могатъ да бждатъ полезни за държавата и че причинитѣ за преселяването имъ сж благословни, рѣшава да се приематъ.“ (Приема се.)

(Чете членъ 5-й.) „На преселенцитѣ, споредъ числото на членоветѣ въ семейството и състоянието имъ, се дава нуждната земя и имъ се позволява да отсѣкжтъ необходимиятъ материялъ (гора) за построение живѣлища и земеделѣчески орждия отъ държавнитѣ гори безъ мито. А ония, които се заселятъ въ предѣлитѣ на сѣществующитѣ общини, ползуватъ се съ такъвъ материялъ отъ общинскитѣ гори на равно съ другитѣ членове отъ сѣщитѣ общини.“

Мин. Каравеловъ: Въ първата алинея по-стоянствувамъ да се изхвърли словото „държавни“ и да се каже просто „горитѣ.“

Пресѣдателъ: Трѣба да отдѣлимъ двѣтѣ алинеи и да говоримъ сега за първата.

Д-ръ Молловъ: Азъ обръщамъ внимание на първата алинея, дѣто се казва, „че ще имъ се позволява да отсѣкжтъ необходимия материялъ за построение живѣлища и земеделѣчески орждия отъ държавнитѣ гори,“ а послѣ се казва: „А ония, които се заселятъ въ предѣлитѣ на сѣществующитѣ общини, ползуватъ се съ такъвъ материялъ отъ общинскитѣ гори.“ Сега нека още да се означи кой ще заповѣда на общинитѣ да имъ даждъ материялъ? Защото правителството не може това да прави. Ще каже, нѣкой че може да имъ се дава материялъ отъ държавнитѣ гори, дѣто сж; а за общинскитѣ гори не е тука дума.

Тодоровъ: Съ думтата „държавни гори“ азъ съмъ съгласенъ, защото именно имъ се позволява да сѣкжтъ материялъ отъ държавни гори. Има държавни, частни и общински гори, слѣдвателно ако изхвърлите държавни, остануватъ общински, или частни гори и тогава ще изтѣжатъ прения, заради туй думтата „държавни“ трѣба да стои. Послѣ имамъ да кажа нѣколко думи на г-на Д-ра Моллова, който показва на първата алинея. Второто предложение:

„А ония които се заселятъ въ предѣлитѣ на сѣществующитѣ общини“, считамъ като неумѣстно. Азъ мисля, че това ще каже, че тѣзи, които се заселятъ въ една извѣстна община, иматъ въ нея сѣщитѣ права както и другитѣ т. е. они могатъ да сѣкжтъ отъ общинскитѣ гори дърва сѣщо като другитѣ селяне отъ тая община. Слѣдователно ненамирамъ никакви причини, по които да се измѣни този членъ.

М-ръ Каравеловъ: Азъ не знамъ юридически земено, да ли има държавни гори; но азъ мисля, че горитѣ сж или общински или частни; общинскитѣ сж ония, които влизатъ въ нѣкоя мера и може би да нѣма нито една педя земя, която да неподлежи на нѣкоя мера. (Гласове: Прието.)

Стамболовъ: Въ втората точка отъ първата алинея се говори за преселенцитѣ, които ще влѣзжтъ въ нѣкоя община; но не се казва да ли ще се пита общината, ще ли приеме тия преселенци, защото общината може да неиска да приеме хора. Ако остане този членъ тѣй, тогазъ може да дойде правителството да стѣснява общинитѣ. За това обръщамъ внимание да се защити общината, за да не може Министерътъ да пранца когото иска въ една община.

Доклад. Сукнаровъ: За това имамъ да обрѣна внимание на членъ вторий, който казва: (Чете.) Това е много добра редакция за селянитѣ, които сѣществуватъ тамъ, че нѣма да се притѣсняватъ. Колкото за държавнитѣ гори, да се незаблуждава никой отъ тѣхъ; азъ би се съгласилъ съ другитѣ „напуснатитѣ гори“ защото има общественни гори, които сж напуснати; или може просто да се каже „гори“.

Д-ръ Молловъ: Нито обяснението отъ г-на Тодорова, нито отъ г-на Сукнарова не може да ме убѣди върху онова, което казахъ напредъ. Азъ зная отъ друга страна, че нѣма такива държавни гори, които могатъ да се сѣкжтъ. Послѣ г-нъ Сукнаровъ каза, че нѣма да се притѣсняватъ сѣсѣдитѣ въ едно село, както говори членъ вторий; но азъ мисля, че, който притѣснява, той не е сѣсѣдъ вѣче. Но работата е, че трѣба да се изключи възможността, ако би нѣкой поискалъ да поселява въ едно село нѣкой хора, които не могатъ да бждатъ угодни на сѣжителитѣ. Това трѣба да се ограничи и опредѣли, за да неизлизатъ неприятности.

М-ръ Каравеловъ: Думтата „държавни“ трѣба да се изхвърли и да се каже „отъ горитѣ, които правителството ще имъ покаже безъ мито“.

Бурмовъ: Въ онова, което комисията предлага, казва се сѣщо. Колкото за държавнитѣ гори мисля, че ако сега се предполага да нѣма държавни гори, то може да ги има по послѣ. Законътъ не се прави за една или двѣ години, но се прави за повече

време. Земя или гора, която принадлежи на единъ чловѣкъ, ако той остане безъ наслѣдници, припада на държавата. Ето Г-да, какъ излиза работата за държавни гори въ бъдеще. Отъ друга страна държавата може да купи за нѣкои потребности и да ги дава на всички ония, които дохождатъ отъ други мѣста да се заселятъ въ България; за това думата „държавни гори“ трѣба да остане. Дѣто се говори за населяване въ предѣлитѣ на съществуващитѣ общини, разбира се ето какво: Знаемъ, че имаше общини населени отъ Турци и отъ Българи. Въ войната мнозина отъ турцитѣ се разбѣгаха, нѣкои съвсѣмъ се изгубиха и нѣма да се върнатъ. Тѣхнитѣ земи може да припаднатъ на държавата. Тѣй също може да стане съ землитѣ на Българитѣ, които умиратъ и нѣматъ наслѣдници. Такива земи принадлежатъ на правителството, което може да ги даде на единъ Българинъ отъ чужда земя; той като става членъ на една наша община, има право, да се ползува съ всичкитѣ права, съ които се ползуватъ другитѣ членове на общинитѣ. Ето какъ е разбирала комисията, когато е туряла тѣзи редакция.

Тодоровъ: Нищо ново нѣмамъ да кажа, само нѣколко думи на г-на Д-ра Моллова. Той казва, че правителството нѣма право да населява преселенцитѣ въ извѣстни общини. Но азъ питамъ, ако едно село имаше преди войната 120 кѣщи, а сега останѣха само 50, защото хората сж побѣгнали, или измрѣли, тѣзи общини иматъ гори и пасища, трѣба ли да останѣтъ тѣ на 50-тѣ кѣщи, безъ да има правителството право да населява други хора? Напримѣръ село Луковитъ имаше преди войната 500 кѣщи, а сега има 200, нѣма ли правителството право да населява тамъ жители? Заради туй трѣба да оставимъ право на правителството да населява, дѣто намѣри за сгодно, а колкото за стѣсняване горнитѣ параграфъ казва, че нѣма да се стѣсняватъ селата.

Митр. Симеонъ Преславский: Нѣкой Г-да предлагатъ да се отхвърли второто предложение отъ първата алинея: „А ония които се заселятъ въ предѣлитѣ на съществуващитѣ общини, ползуватъ се съ такъвъ материалъ отъ общинскитѣ гори, на равно съ другитѣ членове отъ сѣщитѣ общини.“ Азъ мисля, че не трѣба да се изхвърля по причини, които е излишно да ги споменувамъ; да нѣма никакъвъ страхъ, че Министерството може да стѣснява предишнитѣ жители, струва ми се, че ще бже добро, ако се допълни така: „А ония, които се заселяватъ въ предѣлитѣ на съществуващитѣ общини, ако има празни мѣста, ползуватъ се и т. н. и защото може да се появѣтъ села, въ които правителството има интересъ, или дѣто трѣба да заселява хора, а членоветѣ на съществуващитѣ общини могатъ да не ги приематъ и рѣшитѣ на правителството може би да

се намѣрятъ свързани, за това казвамъ, че хубаво би било да се остави тѣзи частъ на този членъ, щото да се отблъсне и страхътъ, че Министерството може да стѣснява населението.

М-ръ Каравеловъ: Азъ намирамъ за най-удобно да се отхвърли тѣзи алинея, да нѣма Министерството свързани рѣшитѣ въ начинътъ на преселванието. Впрочемъ и тѣзи алинея до нѣкой степенъ е безсмислена. По добра е оная редакция, както г-нъ Тодоровъ предложи и както я азъ измѣнихъ, защото въ нея разумѣва се почти също, което ние искаме да кажемъ, и за горитѣ мисля, че не трѣба по натаѣкъ да разяняваме, какви гори; просто може да се каже: гори, които правителството ще покаже т. е. такива, които има право да показува.

Председателъ: Има още четири души, да говорятъ. Желаетъ ли Народ. Събрание да ги слуша? (Нежелаетъ.) Да се прочете новата редакция.

Чл. 5. На преселенцитѣ, споредъ числото на членоветѣ въ семейството и състоянието имъ, се дава нужната земя и имъ се позволява да отсѣкатъ необходимия материалъ (гора) за построение живѣлища и земеделчески оръдия безъ мито отъ гори, които ще имъ покаже правителството.

(Съгласия.) Приема ли се редакцията както я предлага комисията? (Несе приема.) Ще каже че първата алинея се приема по предложението на Министра на Финанцитѣ.

Докладчикъ: Четете втора алинея:

На едно семейство ще се дава за заселение и обработване земя, съобразно съ числото на членоветѣ му и качеството на земята; но въ всяки случай, не повече отъ 120 джюма; а такожде и съразмѣрно пасище за всички.

За числото на джюмитѣ имаше въ комисията разни мнѣния. Г-нъ Тодоровъ бѣше съгласенъ съ 60 джюма.

Симидовъ: 120 джюма, да се даде въ нѣкои мѣста азъ несъмъ съгласенъ, по моето мнѣние стига да се каже отъ 30 до 60 джюми, както е на опълченцитѣ.

Мин. Каравеловъ: И азъ така мисля, защото тогава, когато говорихме за опълченцитѣ, дадохме това като награда, а тука нѣма нужда да награждаваме. На тия хора стига просто да имъ се даде толко земя, за да могатъ да живѣятъ между насъ. За това съмъ съгласенъ да се каже отъ 30 до 60 джюма.

Попъ Драгановъ: Азъ също щѣхъ да кажа.

Цеко Вълчевъ: За да живѣе единъ човѣкъ, както трѣба да живѣе, 60 джюма сж много малко; защото 5 джюма ще трѣбватъ да си направи градина и кѣща, да сѣе жито 10 джюма, да насѣе кукурузъ трѣба 30 джюма, а слѣдъ нѣколко години, трѣба на земята почивка, слѣдователно не може да излѣзи съ това. Комисията е зела предъ видъ, че

ще имъ се дадатъ такива земи въ онѣзи мѣста, дѣто е нужно да се населяватъ хора; за това можемъ да дадемъ нѣколко повече и азъ мисля да си оста- не 120 дюлума.

Мин. Каравеловъ: Ако е работата, за нѣка- ко село като п. п. черкеско, дѣто ние желаемъ да на- правимъ цѣла колония, разбира се, ще се раздаде по голѣма мера, но ако е работата за едно село както Луковитъ, тогава ще се ползватъ съ общин- ската мера. Той може да прикупи слѣдъ нѣколко го- дини друга земя; ние да харизваме сега толкова земя не ми се види това рационално и особено не раз- бирамъ, защо да даваме на колониститѣ 120 дюлума, а на опълченцитѣ само 60; това ще бѣде неспра- ведливо. За това най хубаво ще бѣде да се каже отъ 30 до 60 дюлума. (Гласове: Съгласно.)

Предсѣдателъ: Има още четири души, ко- ито да говорятъ. (Гласове: Искрпано е.)

Тодоровъ: Азъ съмъ на пълно съгласенъ съ г-нъ Министра на финанцитѣ.

Стамболовъ: Ако има нѣкакво село, гдѣто има нѣколко кѣщи, тогазъ 60 дюлума е най много, което може да имъ се даде. И азъ питамъ отъ кого ще се земе тѣзи земя, ще ли я купи правителството?

Мин. Каравеловъ: Отъ обществената мера.

Грѣнчаровъ: Менѣ ми се види чудно да даваме повече отъ 20 дюлума, на тѣзи хора. Ние рѣшихме за поборницитѣ, които се бориха за напна- та свобода, че ще имъ дадемъ по 60 дюлума; ако даваме на ония, които дохождатъ отъ вѣнъ повече, това ще бѣде несправедливо.

Предсѣдателъ: Счита ли се Народ. Собра- ние, че е достаточено освѣтлено. (Счита се.) Сега ще се гласоподава за проекта на комисията. Приема ли се втората алинея споредъ редакцията на коммисията? (Не приема се.) Ще каже, че се приема пред- ложението на г-на Министра на финанцитѣ отъ 30 — 60 дюлума.

Стамболовъ: Азъ искамъ да попитамъ какъ се разбира дума „семеиство“, да ли е това единъ човѣкъ съ дѣца, или единъ дѣдо съ 5 или 6 си- нове, заедно съ челядъта имъ.

Предсѣдателъ: Това се свърши.

Доклад. Сукнаровъ: Подъ дума семеиство разбира се мъжъ и жена съ дѣца, които още не сж отдѣлени отъ кѣщата. Може да бѣдѣтъ 10 члена, или повече, или по малко, а щомъ се ожени единъ синъ или дѣщеря, тогазъ настава друго семеиство.

Симидовъ: Тѣзи работа за семеиство не е тѣй. Мъжъ и жена съ 3 или 4 дѣца съставляватъ едно семеиство. Но ако единъ отъ тѣхъ се ожени, и остане въ кѣщата, то това е сѣщото семеиство.

Докладчикъ Сукнаровъ: Това е семеиство въ широкъ смислъ.

Мин. Каравеловъ: Това е вѣче родъ. Се- мейство е мъжъ и жена.

Докладчикъ: Чете членъ 6-ий.

Чл. 6. На съвсѣмъ лишениитѣ отъ срѣдства преселни- ци ще се дава и заемъ споредъ нуждитѣ имъ изъ земледѣл- ческиитѣ каси отъ правит. фондъ, срещу взаимнопоржчи- телство, безъ лихва за три години.

Слѣдъ истечението обаче на тоя срокъ, ония, които не възврънатъ заемътъ, ще ночнатъ да плащатъ и законна лихва и заедно съ лихвитѣ трѣбва да пещататъ и главнѣтъ на шестмѣсечни срокове, въ расстояние на три години.

Заемътъ не трѣба да замине половината отъ стой- ностъта на имуществото имъ.

Мин. Каравеловъ: Азъ мисля, че на напи- тѣ опълченци такива привилегии не дадохме; впро- чемъ чини ми се, че тѣзи проценти не сж толко го- лѣми и стига, че имъ се дава кредитъ, тѣ вече могатъ да си плащатъ лихва.

Доклад. Сукнаровъ: Коммисията, когато е съставлявала тоя членъ, е отстъпвала такива прав- дини на преселенцитѣ, понеже е имала предъ видъ тия, които сж съвсѣмъ лишени отъ срѣдства и това ще зависи отъ распореджанието на министерството, да ли да имъ се даде или не. Азъ мисля, ако сж съвсѣмъ лишени и немогѣтъ да се настанѣтъ и тогазъ считамъ за нужно, да имъ се отстъпятъ пари за три години безъ лихва.

Мин. Каравеловъ: Министерството не може да уцѣни съвсѣмъ ли е лишенъ той, или не е, това е мъчно. Но ако има отворени врата, тогава всички ще дойдѣтъ и които заслужватъ, и които не заслу- жватъ; за това или на всички да дадемъ, или на никого.

Берковский депутатъ: Колкото за македон- скитѣ преселенци мисля да имъ се дава безъ лихва, а ония, които дохождатъ отъ Руссия, да даватъ лихва.

Д-ръ Молловъ: И азъ мисля както г-нъ Ми- нистра на финанцитѣ, че е невъзможно да се ис- пита, кой има срѣдства и кой нѣма, а отъ друга страна ще се отвори единъ пътъ, който ще бѣде безисходенъ; за това предлагамъ да се не казва нищо за освобождението отъ лихвата.

Мин. Каравеловъ: Само позволете да иматъ кредитъ земледѣлческиитѣ каси отъ Правителството и тогазъ може да се случи да незематъ лихва отъ преселенцитѣ. Нѣ въобще азъ съмъ на това мнѣние, че не трѣба да предрѣшаваме нищо.

Тодоровъ: Тѣй дѣто се казва, че Министер- ството трѣба да испита, да ли единъ преселенецъ е съвсѣмъ лишенъ отъ срѣдства или не, . . . (Гла- сове: исчерпано е!) Казаха нѣкои, че трѣбва да се натовари Министерството, да испитва, да ли сж ну- ждаятъ тия хора или не? — Въ 6 чл. се казва: „на съвсѣмъ лишениитѣ отъ срѣдства преселници ще

се дава и заемъ споредъ нуждитѣ имъ изъ земледѣлческитѣ касси отъ правит. фондъ, срѣщу взаимно поръчителство безъ лихва“. Слѣдователно земледѣлческитѣ касси, като сж въ нашитѣ окръжни градове, то чини ми се, че окр. началници или мѣстнитѣ административни власти могатъ да узнаятъ, кой се нуждае и кой не; а властитѣ ще рапортиратъ на Министерството. Слѣдователно може да остане така както си е.

Мин. Каравеловъ: Съ земледѣлческитѣ касси се располагатъ ония, които сж внесли капиталътъ. Министерството не може да насили никоя земледѣлческа касса и да ѝ каже: иди дай нѣкому пари безъ лихва. Въ този членъ се казва; че трѣба да се дава отъ Правителствения фондъ и въ този случай Министерството трѣба да се интересува, кому се даватъ пари. Но съ това ще станатъ затруднения, понеже отъ сѣка страна ще се появятъ просби, че наистина хората се нуждаятъ и трѣба да имъ се дадѣтъ пари безъ лихва отъ земледѣлческитѣ касси. За това азъ повтарямъ, че касателно за земледѣлческитѣ касси, съ тѣхъ не можемъ да се располагаме свободно.

Предсѣдатель: Има още трима, които искатъ да говорятъ. (Гласове: исчерпано е.) Счита ли се Народното Събрание за доволно освѣтлено? (Счита се). Тогазъ приема ли се 1-а алинея отъ 6 чл. така както стои въ редакцията? (Не приема се.) Който приема да си дигне ржката. (Никой не дигна).

Мин. Каравеловъ: Редакцията да бжде така: „На съвсѣмъ лишениитѣ отъ срѣдства преселенци ще се дава и заемъ споредъ нуждитѣ имъ чрезъ земледѣлческитѣ касси отъ Правителствения фондъ срѣщу взаимно поръчителство съ лихва“. „За три години“, да се исхвърли. Втората алинея пала, а 3-а може да се вотира.

Предсѣдатель: Приема ли Народното Събрание да се унищожи втората алинея отъ 6-ий членъ? (Приема.) Който не приема да си дигне ржката. (Никой не дигна.)

Доклад. Сукнаровъ: (Чете 3-а алинея.): „заемътъ не трѣба да замине половината отъ стойността на имуществото имъ“.

Предсѣдатель: Приема ли се 3-а алинея отъ 6-ий чл. както си е? (Приема се.) Който и не приема да си дигне ржката. (Никой не дигна.)

Доклад. Сукнаровъ: (Чете чл. 7.): „Преселенцитѣ ще се ползватъ отъ дадената имъ земя безъ да могатъ да иматъ право да я продаватъ, или залагатъ въ разстояние на 20 години и само слѣдъ истечението на тоя срокъ ще станатъ сжщни нейни притежатели“.

„На ония отъ преселенцитѣ, които въ разстояние на тоя срокъ се покажатъ некаджрни въ раз-

работване на дадената имъ земя, ще се отнема отъ тѣхъ земята и ще остава въ разположение на правителството. Сжщо ще се поставя и съ оная земя, която остане слѣдъ измирането на едно семейство въ разстояние на 20-тѣ години“.

Мин. Каравеловъ: Азъ бихъ мислилъ, че отъ една страна давами голѣми привилегии на преселенцитѣ, а сега виждамъ, че отъ друга страна имъ правимъ голѣмо стѣснение. Азъ мисля, че въмѣсто 20 год. трѣба да се туря 10, както за опълченцитѣ, защото едно мѣсто, като се обработва 10 год. отъ нѣкого, то става негово законно владѣние.

Тодоровъ: Наистина 10 год. е законенъ срокъ споредъ сжществуящитѣ закони и когато излѣзе прение за една земя да ли е нѣкой нейнъ владѣтель или не, този срокъ ще служи за темелъ да се рѣшава въпросътъ за пренирания. Ако дадемъ на колониститѣ сжщето право, то послѣ 10 год. могатъ да продадѣтъ земята, т. е. да търгуватъ съ нея и да правятъ спекуляция. На Черкезитѣ и Татаритѣ, Турското правителство е дало срокъ отъ 20 год. като е имало предъ видъ да имъ задрѣти търгуването съ земя. Тѣй сжщо и ние трѣба да правимъ като имъ подаряваме земя, защото по другъ начинъ не ще се ползватъ нито тѣ, нито ние. За това твърдѣ законно е, да имъ се позволи да могатъ подиръ 20 год. да я продаватъ.

Мин. Каравеловъ: Азъ мисля, че онзи, който е немарливъ и не ще да работи, подобръ е да я продаде на другъ, който ще я работи. Да правимъ земята неподвижима, това не трѣба; а за продаването не трѣба да се планимъ, защото ако единъ я продаде, сигурно ще я земе другъ, който може по-добръ да я обработва; и затова не ще да загуби нито населението, нито правителството.

Д-ръ Молловъ: Както каза Г-нъ Министръ, така трѣба да бжде, защото сѣкѣдѣ става така. Когато единъ чловѣкъ притежава една земя 10 год., тя става негова собственост. За това азъ не виждамъ, за какво да правимъ затруднения на тия хора съ това, за да не имъ позволимъ освенъ подиръ 20 год. да продаватъ земята.

Бръшляновъ: Г-нъ Тодоровъ каза, че трѣба да се туря 20 год. за да не могатъ преселенцитѣ да продаватъ земята, която понапредъ експлоатирватъ. Това е, чини ми се, безосновно, защото хората отъ вънъ дохождатъ съ желание да живѣятъ тука дълго време и по тая причина въ тѣхенъ интересъ е да подобряватъ земята, за да се ползватъ отъ нея; като дадохми на опълченцитѣ 10 год., то това е достатъчно и за преселенцитѣ. Азъ не вѣрвамъ да има между преселенцитѣ нито единъ, който се преселва въ България само съ цѣль да продаде земята, слѣдъ 10 год. да грабн е нѣкой грошъ и да си отиде.

Рангелъ Костовъ: Съгласявамъ се съ Г-на Тодорова и съ Комисията и предлагамъ да се запрѣти 20 год., но така щото да иматъ право тѣзи, които получатъ земя, слѣдъ 20 год. да я владѣятъ като своя. А до тогавъ да обработватъ тая земя, и да се ползуватъ отъ нея, защото може би оная земя, която ще имъ се даде, да е била силомъ отнета отъ нѣкои наши хора.

Предсѣдателъ: Такива земи нѣма да имъ давамъ. (Гласове: исчерпано е.)

Докл. Сукнаровъ: Освѣтъ онова, което Г-нъ Тодоровъ каза, има и друга причина за тѣзи 20 г. Комисията предлага този срокъ за това, за да не ставатъ честопреселвания отъ едно мѣсто на друго, както самъ Г-нъ Министръ въ предишното заседание каза. За това, за да се прекрати такова преселване, трѣба да се тури срокъ отъ 20 год.

Мин. Каравеловъ: Азъ пакъ повтарямъ, че трѣба да бѣде 10 год, а не 20, защото поскоро може да се обърне въ собственостъ и по-леко да се извърши завладѣването.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание 1-а алинея отъ 7 членъ, както си е съ 20 год. (Неприема.) Тогавъ слѣдва промѣнение въ годинитѣ, т. е. вмѣсто 20 да се тури 10.

Мин. Каравеловъ: Втората алинея гласи, че който е немарливъ, ще му се отнема земята и ще се остави въ расположение на правителството. Г-да, азъ мисля, че едва ще има 30 дюлюма на едного и не трѣба да я отнема правителството, но да остави на общината, която може да я даде на другиги, или може да я даде въ аренда, защото общината е наследникъ, а не самото правителство.

Тодоровъ: Така бѣ поставено и въ предложения проектъ отъ Г-на Сукнарова, но Комисията като е имала предъ видъ, че лесно може да се случи да дойде земята въ рѣцѣтъ на немарливъ чловѣкъ, за туй мисли, че подобръ ще бѣде ако остане така, както го сега предлага. Въ сѣщото време азъ мисля, че по-добръ е да се предаде на правителството, отъ колкото на общината, защото правителството има поширокъ кръгъ, съ който може да се располага съ земята, отъ колкото една община.

Мин. Каравеловъ: Тогавъ просто може да се махне цѣлата алинея; а колкото се касае за годинитѣ, това зависи отъ гражданскитѣ закони.

Докл. Сукнаровъ: Колкото за 3-а алинея, Комисията е имала предъ видъ, че по гражданскитѣ закони земята преминува не само на семейството, но и на много други роднини отъ семейството. За това за да не би преминала земята отъ едно семейство въ друго, предлага да остане тѣзъ алинея, и щомъ измръ семейството, тогавъ трѣба да се даде на правителството.

Мин. Каравеловъ: Азъ би желалъ да остави на общината, за да нѣма правителството главоболие съ 30 дюлюма.

П. Драгановъ: Азъ мисля, че това не е нужно, понеже до 10 години той става собственикъ притежателъ и ако порано умръ, другъ не може да го наследди, понеже и самъ не е притежателъ, освѣтъ ако има дѣца; но ако нѣма дѣца, тогавъ не трѣба да се туря това.

Мин. Каравеловъ: Тогавъ най-добръ е да се исхвърли сичко това. Едно, че ние не можемъ да отнемемъ земята отъ немарливия членъ, защото кой ще рѣши че е немарливъ? Второто ще се рѣши по общинскій гражданскій кодексъ. Специаленъ законъ за наследство си нѣма мѣстото (Гласове: да се исхвърли.)

Предсѣдателъ: Азъ мисля, че Нар. Събрание е освѣтлено върху това. (Гласове: освѣтлено е.) Приемали Нар. Събрание тѣзи алинея, както си е? (Неприема.) Който приема да си дигне ржката. (Никой недигна). Слѣдователно тѣзи алинея пада.

Доклад. (Чете членъ 8): „Преселенцитѣ, които се заселятъ въ источната частъ на България, включително съ Тузлукътъ и Дели-Орманъ, се освобождаватъ отъ самитѣ данѣци за 6 години и отъ военната служба въ редовитѣ на войската за 4 години, а ония въ другитѣ части, се освобождаватъ само отъ държавни даноци за три години.“

Покжницпата, скотоветѣ и земледѣлческитѣ или занаятчийски оръдия, които носятъ съ себе си преселенцитѣ, при влизанието си въ България, се освободени отъ мито.“

Мин. Каравеловъ: На мѣсто думитѣ, „включително съ Тузлукътъ и Дели-Орманъ“, трѣба подобръ да се каже „Источна България“ или пакъ думата „включително“ да се замѣни съ една друга дума. Второ имамъ да напомня, че освобождение 6 години отъ даноцитѣ и 4 години отъ войската, не е възможно. Отъ войската никакъ нѣмаме право да освобождаваме, защото въ Конституцията се казва, че сички български поданници трѣба да служатъ въ войската. Колкото за данѣцитѣ, Нар. Събрание е господаръ да прави освобождения, ако ще. Но когато рѣшимъ за опѣлченцитѣ да се освободятъ отъ емяка и десѣтъта, тогавъ ми се чини, че така трѣба да стане и за преселенцитѣ и то за една година. Азъ повтарямъ, че пакъ трѣба да се каже просто „на истокъ“, но ако останатъ думитѣ „Тузлука и Дели-Орманъ“ тогавъ, да се каже „особенно“ въ мѣсто „включително.“

Доклад. Какво ще рѣши Нар. Събрание, това е негова работа. Азъ ще кажа само какъ е мислила комисията. Като се каза „включително Тузлука и Дели-Орманъ“ разбра се да се даде много

по-голъма опредѣленность и улечение на правителството, дѣ има да населява. За това не разбирамъ защо да не се турятъ тѣзи думи. „Постѣ онова, що казва г-нъ Министръ за военната служба, сжщото се поддържа и въ самата комисия, т. е. можемъ ли да освобождаваме отъ военната повинность. И като видѣ комисията, че не можемъ да правимъ това абсолютно за военната повинность, то помисли поне отъ редовна служба да ги освободимъ за нѣкое време. А отъ народната войска не можемъ да ги освободимъ, пакъ нито и отъ жандармерията. Така е мислила комисията и за това настоява само за нѣколко години. Причината, по която може да имъ се даде това улечение е и тая, че въ ония мѣста тия хора сж повече войници, и постоянно стоятъ подъ оржже.

Грънчаровъ: Колкото за освобождението отъ военната служба, разбирамъ, че не трѣба да имъ се дава; а за освобождение на данъци, азъ мисля, както и г-нъ Министръ на Финанцитѣ каза, да се даде както на поборницитѣ така и на тѣзи. Повече не може.

Стамболовъ: Менѣ ми се струва, че когато рѣшавами този въпросъ, трѣба да бждемъ внимателни; защото преселенцитѣ ще увеличатъ числото на нашия народъ; ще плащатъ косвенни данъци. Бюджета се състои отъ косвенни и прѣки данъци. Половината доходъ се състои отъ косвенни. За това не трѣба да туряи тежки условия, защото въ концѣ концовъ губимъ ние, ако преселенцитѣ недохождатъ, между които има много доста богати и марливи хора. За ради това, ако сме дали на опълченцитѣ една година за освобождение отъ данъци, то нѣма основание да дадемъ и на тия само една година. Ние трѣба да гледаме какъ да примамимъ тѣзи хора въ нашата държава. За това съмъ на мнѣние да се освободятъ за 3 години. Защото ако въ начало нѣма никаква полза отъ тѣхъ, то подиръ 3 години ще има двойна полза. Колкото за военната служба, трѣба да се остави, както бѣше за другитѣ подданици.

Мин. Каравеловъ: Азъ мисля, че доста голѣма помощ за тѣзи хора е, ако имъ се хариже земля отъ 30 до 60 дюлюма и ако имъ се даде кредитъ. Въобще азъ мисля, колкото по-малко привилегии имъ дадемъ, толкози е по-добрѣ, защото инакъ ще гледатъ другитѣ селяни на тия привилегирани съ лошо око. За това, ако една година се освободятъ отъ данъкъ, както отъ емлякъ и десятъкъ, които сж половината на сичкитѣ наши данъци, то имъ доста. А за косвеннитѣ данъци, едвамъ ли нѣкой ще може да плаща нѣщо въ първата година.

Докл. Сукнаровъ: Както щете, г-да, една или двѣ години, но азъ мисля, че трѣба да направимъ разлика между ония, които ще се заселятъ въ

источната страна и ония, които ще се населятъ въ друга страна на България. Защото ако ги оставимъ сички въ единъ редъ, тогазъ никой не ще да иде тамъ, дѣто е по-опасно. По тая причина азъ мисля, че въ источната страна трѣба да имъ се даватъ по голѣми отстъпки.

Бръшляновъ: Г-нъ докладчикъ каза, че трѣба да правимъ разлика между тия преселенци, които сж въ Тузлука и Дели-Орманъ и между другитѣ. Но азъ разбирамъ, че Министерството ще ги населява, до дѣто има земи на истокъ, най-първо тамъ, а ако се напълнятъ тѣзи земи, тогази ще имъ се показватъ и други. За това мисля, че не трѣба да правимъ никаква разлика и не трѣба да имъ даваме никакви привилегии. Азъ предлагамъ така да се каже: „Преселенцитѣ се освобождаватъ отъ емляка и десятъка въ първата година слѣдъ преселяването си въ България“. -- Повече нищо. Министерството ще има сѣкога предъ очи да имъ посочи источната страна и ако нещатъ да отиватъ, това значи, че нещатъ да живѣятъ въ България.

Стамболовъ: Менѣ ми се струва, че ако сме имъ дали 30 до 60 дюлюма, то не сме твърдѣ много дали. Ако искаи да ни дохождатъ хора отъвнѣ, то не трѣба да бждемъ толкози скъперничави. Ако не се съгласимъ на 3 години, това ще покаже скъперничество. Ако се даде на семейство, което има напр. 15 члена само 50 дюлюма земя, тогасъ нече може да се прехрани и ще доде тукъ съ прошение на Нар. Събрание, да му прощаваме данъкътъ.

Мин. Каравеловъ: Азъ съмъ съгласенъ да се каже отъ една до 3 години; но желая да не се туря догматична цифра. (Гласове: добрѣ! други гласове: исчерпано е!). Въ Разградъ напр. искатъ да се преселяватъ колкото щентъ. Въ Османъ-Пазаръ е друго нѣщо. За това ако иска Нар. Събрание, може да тури отъ една до три години да се освобождаватъ, но именно отъ данъци емлякъ и поземеленъ данъкъ.

Тодоровъ: Менѣ ми се види чудно, какъ нѣкой гледатъ така леко на работата, като да не знаятъ интересътъ, който България има, ако се населятъ български колонисти на истокъ. Ние знаемъ какво население има тамъ, и за това не е чудно да имъ се дадатъ по-голъми привилегии само да се примамятъ въ онѣзи крайове. Когато се населятъ, тогази можтъ сѣкий день да ги каратъ да преслѣдватъ разбойници и трѣба да бждатъ отъ сутренъ до вечеръ съ пункиѣ на рамо. Колкото за военната служба, азъ мисля, че стига само за народна стража да ги употребяватъ. Интересътъ на нашето отечество е голѣмъ, ако тия крайове се населятъ съ българи и ний трѣба да промислимъ заради този въпросъ и да дадемъ по-голъми привилегии на источнитѣ стра-

ни отъ колкото на западнитѣ.

Мин. Каравеловъ: Азъ незнамъ, защо на истокъ трѣба да бждатъ отъ сутренъ до вечеръ съ пушката на рамо, като знаемъ, че нито въ едно българско село не сж влѣзли разбойници. Онѣзи хора работятъ както и сички други. Тамъ нѣма никаква опасностъ. Трѣба да знаемъ, че това не е просто земля, но тамъ има жители, села и тамъ живѣятъ хора.

Докл. Азъ мисля, че ние се вече приближаваме, и както казахъ понапредъ, се убѣдихме, че трѣба да се прави разлика между онѣзи, които сж на истокъ, и между ония, които сж на тая страна. Г-нъ Министръ предлага да остане на благоусмотрѣнието на правителството да имъ опрости данъцитѣ отъ една до три години. Г-нъ Бръшляновъ каза, че правителството ще имъ покаже най-напредъ тѣзи земи. Но за да имъ покаже, пакъ трѣба нѣщо да примама хората въ тѣзи части, но понеже г-нъ Министръ предлага една формула, съ която могатъ преселенцитѣ да се примамватъ, тогази азъ се съгласявамъ (Гласове: Исчерпано е). Тогава ще гласи този членъ така: (Чете) „Преселенцитѣ се освобождаватъ отъ емлякътъ и отъ десѣтъкътъ отъ една до три години слѣдъ преселяванието имъ.“

Предсѣд: Приема ли се този членъ тѣй както бѣше поправенъ? Има още 4 — 5 души да говорятъ, но като комисията измѣнява своето си и пристѣпа на новото предложение, тогава може да се чете още единъ пхтъ и да се вотира.

Докл. (Чете още единъ пхтъ).

Предсѣдатель: Приема ли Народ. Събрание този членъ както е сега прочетенъ, именно първата алигеа? (Приема.) Който не го приема да си дигне ръката. (Никой.)

Докл. Сукнаровъ: (Чете 2-а алигеа). „Покъщияната, скотоветѣ, и земледѣлческитѣ или занаятчийски орджия, които носятъ съ себѣ си преселенцитѣ при влизанието си въ България, сж освобождени отъ мито“.

Расолковъ: Въ първий членъ ний отмахнахме думата „занаятчийски;“ то и тука не е нужно да се казва „занаятчийски орджия“ а просто „земледѣлчески орджия“.

Мин. Каравеловъ: По гюмрюшкитѣ правила, много тежко ще бжде да земемъ гюмрюкъ на единъ напрѣтникъ или на стари ножици. (Смѣхъ), за това нетрѣба.

Д-ръ Минчовъ: Азъ имамъ да забѣлѣжа, че комисията не е спомянжала нищо какъ ще се пренесатъ, да ли на правителствени или съ собственитѣ си разноси. Азъ мисля, че като се докаже дѣйствително бѣдността имъ, тогазъ правителството може да ги пренесе на свои разноси.

Предсѣдатель: Сега не е този въпросъ. Приема ли Нар. Събрание 2-а алигеа както си е? (Приема.) Който неприема да си дигне ръката. (Никой не дигна).

Докладчикъ: Чете чл. 9). „Заселенитѣ вече преселници не се ползватъ отъ предвиденитѣ въ предидущий чл. 8 правдини.“

Стамболовъ: (Чете сжщия членъ). Значи ако има Македонски преселници, които сега сж дошли на Луковица и др. мѣста, отъ тѣхъ ще се земе данъкъ; а отъ другитѣ, които утрѣ ще додѣтъ, не ще се земе. Защо е тѣзи разлика? Азъ мисля, че тия хора, които сж се населили преди единъ или два мѣсеци, трѣба да се турятъ на сжщия редъ както и ония, които ще се населятъ въ бждще. Заради туй трѣба да се исхвърли тоя членъ.

Мин. Каравеловъ: И азъ така мисля, защото другоаче ще стане бъркотия. Тия хора сж населени въ нѣкои мѣста, както на пр. въ Луковица, отъ дѣто сега ги пхдѣтъ. Това се случва по тая причина, защото до сега не е имало никакъвъ системъ затова. Освѣнъ това между тия преселници има такива, които се селятъ отъ село на село и дѣто намѣрятъ хубава земя, оставатъ тамъ; щомъ имъ се недопада, тѣ отиватъ подалечъ. Нѣкои се населиха въ черкескитѣ села, на които земята понапредъ бѣше земена отъ окръжающитѣ села, по сега щомъ рѣшимъ, че ще се върне тая земя на окръжнитѣ села, тогасъ ще се покаже нужда да се преселятъ тия хора на истокъ и да имъ дадемъ сжщитѣ привилегии. Затова мисля, че тая алигеа трѣба просто да се махне, или да се направи за нея едно разяснение въ протоколѣтъ. Въобще поддържамъ, че трѣба систематически колонитѣ да станатъ.

Докладчикъ: Комисията е имала предъ видъ сичкитѣ случаи, които е казалъ г-нъ Министръ на финанситѣ, т. е. че е имало преселници, които сж се населили въ спорнитѣ земи и че тѣ още не сж окончателно населени. Тѣ трѣба да иматъ сжщитѣ привилегии, каквито новопреселенцитѣ; но комисията знае, че има и такива, които сж се населили добръ, тѣй щото никакъвъ споръ не може да се пороуди, та за тѣхъ нетрѣбватъ привилегии, ако сж дълго време на това мѣсто заселени.

Мин. Каравеловъ: Да нѣма този членъ, ний ще имъ дадемъ сжщото право както на новодошлитѣ, дѣто видимъ че това е нужно; но като има членътъ, това не можемъ да направимъ; азъ това подобръ е да го исхвърлимъ.

Стамболовъ: Като се дава право на правителството да прави своето усмотрѣние и да опрощава данъцитѣ отъ една до три години, тогазъ на нѣкои може да бжде опростено за една година, а на нѣкои повече. Затова по-добръ ще бжде да се исх-

върли тоя членъ (Гласове: Исчерпано е).

Св. Радевъ: Въ нашия окръгъ има преселеници Българи отъ Одринский окръгъ. Тѣ стоятъ и чакатъ за парче земя и азъ не зная какъ ще се прави съ тѣхъ. (Гласове: да се исхвърли деветия членъ).

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание да се исхвърли 9-й членъ? (Приема. Който не приема да си дигне ръката. (Никой не дигна).

Докладчикъ: (Чете): Чл. 10 сега 9.

Всички преселеници, щомъ влѣзатъ въ България, се считатъ за български подданици и се подчиняватъ на пълно на дѣйствующитѣ въ България закони.

Д-ръ Молловъ: Чини ми се, че тукъ има едно противорѣчие. Въ 8 членъ се казва, че сж опростени отъ прями данѣци за двѣ или три години, и че имъ се даватъ други привилегии. Въ Конституцията се казва, че всѣки българский подданикъ длъженъ е по закона да плаща даждие. Слѣдователно мисля, че правилно ще бжде, да се считатъ за български подданици отъ деньтъ, когато престанатъ да се ползватъ отъ тѣзи привилегии.

Мин. Каравеловъ: Народното Събрание има пълно право да се разполага съ даждията на подданицитѣ, а Конституцията не стѣснява законодателното Събрание въ това. Събранието прави бюджетътъ, слѣдователно може да рѣшава за всичко, което се касае до бюджета, както що сж данѣцитѣ и пр. слѣдователно едва ли ще стане противорѣчие между този законъ и Конституцията.

Докладчикъ: Азъ мисля, ако остане да се приематъ тѣзи хора за български подданици слѣдъ 2 или 3 години, тогава ще дойдемъ въ противорѣчие.

Тодоровъ: Г-нъ Молловъ каза, че всички български подданици, трѣба да плащатъ данѣкъ, но има въ Конституцията единъ параграфъ, който казва, че Народното Събрание може да опрощава данѣци. Слѣдователно, както направихме съ опълченцитѣ, можемъ да направимъ и съ преселенцитѣ.

Расолковъ: Само една дума трѣба да се промѣни, вмѣсто всички преселеници „щомъ влѣзжтъ въ България“ трѣба да се каже „щомъ се заселятъ“, защото може нѣкой да влѣзе въ България, а послѣ да се върне.

Мин. Каравеловъ: Г-нъ Расолковъ доста резонно говори и азъ признавамъ, че трѣба да се каже „щомъ се заселятъ въ България“, защото наистина може да се върне нѣкой.

Докл. Сукнаровъ: При всичко, че това се разбира, комисията приема тѣзи поправка.

Наумовъ: Менѣ се чини, че този членъ не трѣба да бжде, защото за подданицитѣ ще се направи особенъ законъ.

Мин. Каравеловъ: Това нѣма да бърка,

защото едва ще се позволи на други хора, че щомъ дойджтъ да станжтъ български подданици. За подданството ще има специаленъ законъ, а това се касае само за отдѣлни личности.

Д-ръ Молловъ: Г-нъ Тодоровъ ми се струва, че не е разбралъ работата. Той казва, че Народ. Събрание освобождава отъ данѣци, но това го нѣма въ Конституцията. Народ. Събрание може да опрощава данѣци само въ извънредни случаи, дѣто се покажжтъ важни причини, а въобще не може да се каже, че освобождава отъ данѣци.

Мин. Каравеловъ: Азъ мисли, че въ Конституцията не можжтъ да се напишжтъ всички онѣзи случаи, за които се касае единъ параграфъ. Нашата Конституция е поставила само нѣколко принципи, както ги постави всѣка една Конституция. Азъ зная, че въ всички парламентарни управления можжтъ Народ. Събрания да направяжтъ съ данѣцитѣ каквото щжтъ; това е привилегия на всѣка една камара. Какъ може учредителното Събрание да стѣснява обикновенното Народно Събрание въ такава една работа, както за пари. (Гласове: Исчерпано е.)

Тодоровъ: Този въпросъ бѣше тоже при опълченцитѣ. (Гласове: Исчерпано е.)

Предсѣдателъ: Азъ би предложилъ, да се отхвърлятъ думитѣ: „и се подчиняватъ напълно на дѣйствующитѣ въ България закони“. Това е излишно.

Мин. Каравеловъ: Истина излишно е.

Предсѣдателъ: Тогазъ приема ли Народ. Събрание този 9-ий членъ както се поправи отъ г-на Расолкова, безъ послѣднитѣ нѣколко думи?

Докл. Сукнаровъ: (Чете още веднжжъ тоя членъ:) „Всички преселеници щомъ се населятъ въ България, се считатъ за български подданици.“ (Приема се).

Д-ръ Минчевичъ: Азъ по напредъ казахъ, че ако дѣйствително се докаже, че между преселенцитѣ има хора, които нѣматъ срѣдства за преселение, то трѣба да имъ помогне правителството. Ако не се лъжя, когато преселенитѣ Българи въ Россия пожелаха да се върнатъ назадъ въ България, тогава турското правителство имъ даде на разположение параходъ и пренесе всичкитѣ съ правителствени разноски.

Мин. Каравеловъ: Азъ говорихъ преди нѣколко дена и казахъ, че ще искамъ кредитъ отъ Народ. Събрание за тая цѣль, и азъ предполагамъ, че на нѣкой ще се помогне; но сега не можемъ нищо да рѣшимъ, до дѣто не изискамъ кредитъ за такава работа, а това ще видимъ послѣ.

Предсѣдателъ: И сега даже се помага на тѣзи хора, безъ да има кредитъ. Трѣба ли да се вотира това? (Гласове: Не трѣба.)

Д-ръ Минчевичъ: Да се остави на усмотрѣние на правителството.

Стамболовъ: Когато въ 5-ий членъ се махна дума „Държавни гори“, то ми се струва, че трѣба заглавието да се измѣни, именно да стане насловъ: „Законъ за населяване ненаселенитѣ (празни) земи въ България“.

Мин. Каравеловъ: За държавни земи азъ не знамъ, и това може да се измѣни; защото „Държавни“ земи означава ония земи, съ които правителството може абсолютно да разполага. Ние нѣмаме такива земи, и ако ги има ненаселени, тѣ сж пакъ сервитутъ.

Предсѣдателъ: Сега азъ не виждамъ нужда да се вотира.

Мин. Каравеловъ: Азъ мисля, като исхвърлихме дума „държавни“ на едно мѣсто, трѣба да се исхвърли и на друго мѣсто. (Гласове: Прието.)

Предсѣдателъ: Тогазъ ще каже, че това не е за вотиране, но само за обяснение, като въ 5 членъ унищожихме „държавни гори“.

Мин. Каравеловъ: „Празни земи“ трѣба да се каже.

Предсѣдателъ: Редакцията ще се поправи. Сега — желае ли Народ. Събрание трети пѣтъ да се прочете исцѣло?

Мин. Каравеловъ: Желателно е да еи вардимъ обичая и третето четение да се върши.

До кладчикъ: (Чете).

ЗАКОНЪ

За населяване не населенитѣ (праздни) земи въ България

Чл. 1. На всичкитѣ не населени (праздни) земи въ България могатъ да се заселяватъ, съгласно съ тоя законъ, бѣлгаре отъ чужди земи, които се занимаватъ съ земледѣлие и скотовѣдство.

Чл. 2. Земятъ, които ще се населяватъ, предварително ще се измѣрватъ и ще се опредѣлява, по колко семейства могатъ да се заселятъ на тѣхъ, като се внимава да се не притѣняватъ и съседнитѣ села.

Чл. 3. Ония, които желаятъ да се заселятъ на подобни земи, ще се отнасятъ до Министерствъ на финанцитѣ.

Чл. 4. Министерствъ на финанцитѣ, предварително събира свѣденія за състоянието и поведението, както и за причинитѣ на преселванъето имъ, и слѣдъ като се увѣри, че тѣ могатъ да бѣдѣтъ полезни за държавата, и че причинитѣ за преселванъето имъ сж благословни, рѣшава да се приемѣтъ.

Чл. 5. На преселенцитѣ, споредъ числото на членоветѣ въ семейството и състоянието имъ, се дава нуждната земя и имъ се позволява да отѣбѣжѣтъ необходимия материялъ (гора) за построяне живѣлища и земледѣлчески орджия безъ мито отъ гори, които ще имъ покаже правителството

На едно семейство ще се дава за заселение и обра-

ботване земя, съобразно съ числото на членоветѣ му и качеството на земята отъ 30 до 60 дюлума, а такожде и съразмѣрно пасище за скотоветѣ имъ.

Чл. 6. На съвсѣмъ лишенитъ отъ срѣдства преселенци ще се дава и заемъ споредъ нуждитѣ имъ чрезъ земледѣлческитѣ каси отъ правит. фондъ, срещу взаимно поръчителство съ лихва.

Заемътъ не трѣба да замине половината отъ стойността на имуществото имъ.

Чл. 7. Преселенцитѣ ще се ползватъ отъ дадената имъ земя безъ да иматъ право да я продаватъ или залагатъ въ разстояние на 10 години, и само слѣдъ истичанieto на тоя срокъ, ще станѣтъ сжци нейни притежатели.

Чл. 8. Преселенцитѣ се освобождаватъ отъ емялѣтъ и десѣтъкътъ отъ една до три години, слѣдъ преселването имъ.

Покѣщенината, скотоветѣ и земледѣлческитѣ или запаятъчийски орджия, които носятъ съ себе си преселенцитѣ, при влизанъето си въ България, сж освободени отъ мито.

Чл. 9. Всички преселенци, щомъ се заселятъ въ България, се считатъ за български поданиници.

Предсѣдателъ: Слѣдва 5 минути распусъ.

(Послѣ распусъ.)

Предсѣдателъ: Народ. Събрание вотира законътъ за населението на бѣжанцитѣ членъ по членъ. Сега както се поправи исцѣло, приема ли го така споредъ редакцията, която му се даде най послѣ? (Приема се.) — Като сж се натрупали много прошения, желателно е, да опредѣлимъ два или три дена да се прегледатъ тѣзи прошения, защото часъ приближава, когато ще се затвори камарата и желателно е нашитѣ прибѣгнали до насъ братия да не останѣтъ безъ помощъ; за това моля комисията да прочете нѣкои прошения ако има. Но преди да пристѣпимъ къмъ четение на прошенията, азъ желая да съобща на Народ. Събрание едно отношение отъ г-на министра на финанцитѣ, съ което заедно изпроважда и 150 печатани екземпляра проектътъ отъ закона за поземеленъ налогъ и по събиранъето на даждията. Тоя проектъ е съставенъ отъ бившии министръ на финанцитѣ г-на Начевича, и сега се проводи на Народ. Събрание за свѣденіе. Той не се внесе като проектъ да се разглежда, но внесенъ е само за свѣденіе и за да се види, какъ е мислило предишното министерство за събиране на даждията.

Мин. Каравеловъ: По обичай, когато за нѣкой проектъ поменува въ рѣчѣта си главата на държавата, представя се на Нар. Събрание; за това счетохме и ние за нужно, да го представимъ за свѣденіе. Но азъ мисля, че сега не сме готови да рѣшаваме върху тоя предмѣтъ, та просто може да се прегледа и да се знае тоя проектъ.

Докл. Храновъ: Едно прошение има отъ Никола Стефановъ, да му се дадѣтъ нѣкѣи разноски за депутатството. Комисията мисли да се остави безъ

последствие, защото Никола Стефановъ до колкото помня бѣше дошелъ въ София, безъ да бѣде избранъ за депутатъ, т. е. само произволно бѣше дошелъ. (Гласове: Съгласно.)

Мин. Каравеловъ: Азъ помня, че му отказъ като председателъ дневнитѣ пари, като нѣмаше никакво право на тѣхъ. Тогава Народ. Събрание рѣши, че ще се дадѣтъ пжтни пари само на ония, които се провъзгласиха отъ окръжнитѣ съвѣти за депутати и сж дошли вслѣдствие на това въ София. Такава хора не бѣхъ виновати, ако сж дошли и ако ги касира Народ. Събрание, и тѣ получиша пжтни разноски; но къмъ това не се отнася Никола Стефановъ; за това азъ му отказъхъ.

Докладчикъ: Да остане безъ послѣдствие.

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание да остане безъ послѣдствие? (Приема.)

Докладчикъ: (Чете.) Алекси Рангеловъ плаче се отъ Видинский губернаторъ Стоянова.

Мин. Каравеловъ: Губернаторъ вече нѣма тамъ, отишълъ е въ Руссия и едва ще може да се вотира за това.

Председателъ: Той се е задоволилъ, когато си е отишелъ губернатора.

Докладчикъ: Азъ мисля, че трѣба да остане безъ послѣдствие. (Приема се.) (Чете:) Прошение на 196 души отъ Лѣсковецъ оплакватъ се противъ губернатора Минча Цачевъ. Комисията рѣши да представи това на Народ. Събрание, за да се произнесе то въ таи смисълъ, да се испроводи прошенето за изслѣдване на министра на вжтрѣшнитѣ дѣла.

Мин. Каравеловъ: Просто на министерството на вжтрѣшнитѣ дѣла да се даде.

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание да се препрати споредъ мнѣнието на комисията и споредъ предложението на министра на вжтрѣшнитѣ дѣла. (Приема се.) Който не приема да си дигне ржката. (Никоѣ.)

Докладчикъ: (Чете.) Ибрахимъ Сулимановъ плаче се противъ бивний министръ Начевичъ, че му захваналъ кжщата безъ да я купи; но до колкото знае комисията, това не е вѣрно, защото г-нъ Начевичъ е купилъ кжщата отъ градский съвѣтъ; за това трѣба да остане безъ послѣдствие.

Расолковъ: По постановление на княза Дюдукова Софийский градский съвѣтъ е ималъ право да продава кжщитѣ на пѣкон избѣгнали турци и между тѣхъ бѣше кжщата на г-на Начевича, слѣдователно турчинътъ нѣма право да се оплаква. Народ. Събрание не трѣба да обръща на това никакво внимание; азъ мисля да го оставимъ безъ послѣдствие.

М-ръ Каравеловъ: Азъ мисля, че тоя чо-

вѣтъ трѣбаше да премине всички инстанции, и тогава би могълъ да дойде до Народ. Събрание. Найнапредъ имаше градский съвѣтъ и ако мисли, че не е задоволенъ, има окръжний сждъ, послѣ апеллативний и касационний сждъ. Така щото азъ мисля, просто да се остави безъ послѣдствие.

Тодоровъ: Въ Конституцията е казано, че прошения, които дохождатъ на Народ. Събрание, трѣба да се препращатъ чрезъ надлежниятъ министръ, дѣто трѣба. Азъ не знамъ, какъ можемъ да оставимъ безъ послѣдствие това прошение, когато турчинътъ не е задоволенъ, и не може да намѣри правото. За това да отиде на министра на правосъдието, да му даде далиѣнний ходъ, за да се удовлетвори просителътъ.

Расолковъ: Не е само това прошение, има още нѣколко такива прошения, именно отъ Софийскитѣ турци, въ които се говори, че тѣ се оплакватъ на градский съвѣтъ и на окръжний сждъ, на министерството и на Княза. Азъ мисля, че Народ. Събрание не може друго да направи, но да остави тѣзи прошения безъ послѣдствие.

Минист. Каравеловъ: Колкото за турскитѣ имоти въ София, този въпросъ още не е свършенъ, нѣма никакво конституциялно рѣшение; но сега се работи въ министерството, да се свърши този въпросъ. Така щото ако Народ. Събрание иска, може да препрати това на министерството на правосъдието; но ако се произнесе, да го остави безъ послѣдствие, тоже нѣмамъ нищо на това.

Председателъ: Желас ли Народ. Събрание да се говори? (Не желас.)

Докладчикъ: Комисията мисли да остане безъ послѣдствие; защото ако това рѣшимъ, ще имамъ въ идущата сессия хиляди прошения, безъ да преминатъ тѣзи хора предписанитѣ инстанции.

Председателъ: Който е съгласенъ да остане безъ послѣдствие, да си дигне ржката. (Менѣство.) Тогава приема се да се препрати въ министерството на правосъдието. (Приема се.)

Докладчикъ: (Чете.) Сжщо едно прошение отъ другъ турчинъ Софийский Х. Хусеинъ Ефенди противъ г-на Марина Дринова, че му давалъ за кжщата 6000 фр. и той не искалъ да я даде. Комисията знае, че г-нъ Маринъ Дриновъ е купилъ тжзи кжща отъ градский съвѣтъ, за това мисли да остане безъ послѣдствие.

Расолковъ: Г-нъ докладчикъ е по погрѣшка казалъ, че г-нъ Маринъ Дриновъ давалъ 6000 фр. на турчина, на противъ той е купилъ отъ градский съвѣтъ кжща за 6000 франка; но турчинътъ не е съгласенъ да земе 6000 франка сега отъ градский съвѣтъ, но иска да му се даде кжщата.

Мин. Каравеловъ: Това стана слѣдъ раз-

рѣшение на Императорский Коммисаръ; но сега ние сами не знаемъ, какво ще направимъ и какви мѣрки ще се зематъ. Градскиятъ съвѣтъ распродавъ е тѣзи къщи съ условие, да се плащатъ до три години; сега още не е събралъ паритѣ, и така има нѣколко сплѣтени работи, но съ време ще бѣде всичко наредено. За това ако има прошения, по добръ е, да се даждатъ на министерството, и така ще свършимъ.

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Народ. Събрание да се говори още? (Не желаетъ.) Приема ли да се препрати на министерството, или да се остави безъ послѣдствие? (Гласове: Да се препрати въ министерството на правосъдието.) Който желаетъ да остане безъ послѣдствие, да си дигне ръката. (Никой не дигна.)

Докладчикъ: (Чете.) Още едно прошение има отъ всичкото турско население въ София, че градскиятъ съвѣтъ имъ билъ земятъ къщитѣ, че той располагалъ съ тѣхното имущество и т. н.

Мин. Каравеловъ: Това трѣба да иде на министерскиятъ съвѣтъ, но не отдѣлно на едно министерство, защото работата е много сериозна.

Докладчикъ: Комисията е съгласна.

Предсѣдателъ: Приема ли Народ. Събрание да се прати на министерскиятъ съвѣтъ? (Приема.)

Расолковъ: Има нѣколко прошения отъ нѣкои турци. Приема ли Народ. Събрание да ги препрати направо на министерството, безъ да се четатъ въ явно заседание, или общъ единъ докладъ да се направи върху това и да се разгледа тука?

Грънчаровъ: Комисията нѣма право да ги препраща направо, но чрезъ бюрото може.

М-ръ Каравеловъ: Азъ мисля, че всѣка комисиия избрана отъ Народ. Събрание, ще се ползова съ доволно довѣрие, така щото или сама да препраща или чрезъ бюрото.

Наумовъ: Сега като се прочетоха прошенията, искамъ да предложа на Народ. Събрание единъ въпросъ; именно както знаете споредъ 29-ий членъ . . . (Предсѣдателъ: го прекъсва. Предложението на г-на Расолкова още не е вотирано.)

Райчо Поповъ: И азъ имамъ тоже едно предложение.

Предсѣдателъ: Приема ли Народ. Събрание, какъто прошения има въ подобна смисълъ да се препращатъ чрезъ бюрото на Министерскиятъ съвѣтъ? (Приема се.) Тогава на редътъ е да се опредѣли единъ день, дѣто да се четатъ прошения, които се даватъ на Събранието, за да не останатъ послѣ затварението пакъ за друга сессия.

Грънчаровъ: Това предложение не трѣба, защото утрѣ като нѣмаме друга работа, можемъ да разглеждаме прошения; ако има законопроектъ, тогава не можемъ да разглеждаме никакво прошение.

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Народ. Събрание да говори върху това? (Нежелаетъ.) Остава така както що бѣше до сега.

Наумовъ: Именно искамъ да кажа, че въ 29 членъ на избирателниятъ законъ не е доволно ясно опредѣлено, колкото за заплата на депутатитѣ, и тоя членъ може криво да се разбира. Нѣкой г-да отъ тукашнитѣ депутати зимали сж заплата, което ми се чини, че е несправедливо и желая да се разясни, иматъ ли право всички и вънкашни и тукашни да зиматъ заплата? И другъ единъ въпросъ е: Чиновницитѣ, които изпълняватъ длъжноститѣ си и освѣтъ това сж депутати въ Събранието, иматъ ли право на двѣ заплати, или само на една като депутати?

Предсѣдателъ: Има ли 3 души, които да го поддръжатъ? (Има повече.)

Маноловъ: На ония, които сж тукашни жители и които квесторитѣ познаватъ — и мисля, че познавама всичкитѣ — не имъ се е плащало. Ние платихме само на онѣзи които, сж дошли отъ другитѣ мѣста; и на чиновницитѣ платихме, като нѣма за тѣхъ нищо казано въ законътъ. Само на едно лице отъ тукашнитѣ жители е платено по погрѣшка; но азъ мисля, че ще си върне паритѣ.

Наумовъ: Азъ нѣмамъ нищо противъ това, че сж се дали, или не по погрѣшка нѣкому пари; азъ искамъ само да се разясни тоя въпросъ, за да се знае кой има право да получава пари и кой нѣма.

Грънчаровъ: Всѣки членъ отъ Народ. Събрание има право да получава пари, защото това е казано въ 139 членъ на конституцията. (Чете го.) Но тука е явно и всѣкой трѣба да разбере, че само ония, които сж отъ вънъ, не отъ София, трѣба да получаватъ пари. А колкото за другия въпросъ, който подигна г-нъ Наумовъ, че чиновницитѣ, които сж дошли като депутати отъ вънъ, не отъ София, получаватъ плата за службата си и дневни пари за депутатството, това остава на Народ. Събрание да го рѣши.

Каракашовъ: Азъ искамъ да се разясни, че ония, които сж тукашни, а нѣматъ никаква служба, па имъ се случи да излѣзатъ вънъ по работата си, длъжни ли сж тѣ да стоятъ тука безъ да имъ се плаща? Азъ мисля че не, и трѣба да имъ се плаща. Нужно е да се рѣши този въпросъ.

Расолковъ: Конституцията казва: само тѣзи, които живѣятъ въ мѣстото, дѣто става Народ. Събрание, не приематъ дневни, нито платни пари; но Конституцията не прави никаква разлика между чиновницитѣ и нечиновницитѣ, и ако не приематъ чиновницитѣ, тогава не трѣба да приематъ и нечиновницитѣ.

Грънчаровъ: Въпросътъ подигнатъ отъ г-на Каракашова много ясно може да се истълкува по

Конституцията. (Чете.) „Ония, които не сж отъ това мѣсто, дѣто засѣдава Събранието и т. н. т.“ тука нѣма да се казва, че единъ билъ чиновникъ, а другъ не билъ. Чиновникътъ като чиновникъ може да има и своя работа, както и они, който не е депутатъ. Той нѣколко часа засѣдава, а въ другото време си върши своята чиновническа работа; слѣдователно за тия чиновници, които сж тука, никакво сѣмѣние нѣма, че трѣба да получаватъ чиновническата си заплата. Но другъ въпросъ е за ония, които сж чиновници отъ вънка, защото тѣ не изпълняватъ своята служба, понеже сж тука депутати. Между това тукашнитѣ чиновници вършатъ двѣ служби: чиновническа и депутатска. Тия, които сж тука, получаватъ за двѣ работи една плата; а вънкашнитѣ, които вършатъ една работа, мисли, че не трѣба да получаватъ двѣ плати.

Председателъ: Тукъ има два въпроса; върху кой желае Народ. Събрание да се говори? Единътъ въпросъ е за чиновницитѣ, които сж отъ вънъ: трѣба ли да зематъ и тамъ и тука заплата? Другиятъ въпросъ е за тия, които живѣятъ тука: трѣба ли да зематъ депутатски наднични пари? Но по напредъ ще говоримъ за първия въпросъ.

Маноловъ: Конституцията говори за тукашнитѣ жители като депутати, а за чиновницитѣ нѣма никаквъ законъ. Когато стане законъ отъ Народ. Събрание, само тогава може да се запрящава да зематъ отъ двѣ мѣста заплата. Сега можемъ да тълкуваме само за тукашнитѣ жители, били тѣ чиновници или не.

Михайловскій: За тукашнитѣ 139 чл. на Конституцията ясно говори, че нѣма да получаватъ нищо.

Самсаровъ: Първий въпросъ се рѣшава отъ Конституцията, но сегашкои искатъ да се претълкува втория въпросъ по два смисла. Едни зематъ за мѣстни и живущи въ града жители ония, които постоянно живѣятъ тука, иматъ работа и сж записани въ списъка на гражданетѣ; а други зематъ за мѣстни жители и тѣзи, които сж дошли или за малко време, или случайно и незнаятъ, кога ще се премѣтятъ на друго мѣсто. Всичката разлика между първитѣ и вторитѣ трѣба да се обясни. По мое мнѣние не мога да приема послѣднитѣ за живущи въ града, защото тѣ ще бждатъ въ града за малко време и днесъ или утрѣ могатъ да си отидатъ; а за мѣстни живущи въ града приемамъ само жителитѣ отъ града. Азъ така разбирамъ този членъ.

Михайловскій: 139 чл. отъ Конституцията хортува тъй: (Чете го.) Тукъ не се говори нито за чиновници, нито за мѣстни жители; тукъ се говори за членове на Народ. Събрание; на Гражданитѣ, които се намиратъ въ мѣстото, дѣто ставатъ Народнитѣ

Събрания, не се плаща нищо, били тѣ чиновници или не. Повече нѣма нищо. А венчки, които сж дошли отъ вънъ, дошли сж като избрани членове на Народ. Събрание; никой не е дошълъ на сила и всѣкой ще се върне, като се свърши Нар. Събрание. Тукъ нѣма да правимъ разлика между чиновницитѣ и нечиновницитѣ. Ако направимъ законъ, чиновницитѣ да получаватъ заплата само отъ чиновническата си служба, то вънкашнитѣ чиновници могатъ да си отидатъ всѣкой по своята работа.

Каранетровъ: Тогава защо да се плаща? Азъ питамъ плаща ли се на търговцитѣ, които оставятъ своята търговия, за тѣхната търговска печалба или загуба?

Цеко Вѣлчовъ: Ние не казвами, да се не плаща нищо на чиновницитѣ; они могатъ да зематъ тукъ дневнитѣ пари; но желаемъ, да имъ се не плаща за дѣто не служатъ.

Минко Радославовъ: Дѣйствително отъ думитѣ на Г-на Михайловскаго твърдѣ ясно се разбира, че въ Конституцията не е забѣлѣжено нищо за чиновницитѣ. Тамъ се говори само за членоветѣ на Нар. Събрание. Тука е въпросътъ, че като не е забѣлѣжено въ Конституцията и като се е предпологало, че чиновници могатъ да бждатъ представители, тогава само по себѣ се разбира, че трѣба да имъ се плаща.

Председателъ: Това е вторий въпросъ.

Минко Радославовъ: Първий въпросъ самъ по себѣ се рѣши и думата е само за вторий.

Ик. П. Тодоръ: Азъ както зная, всички представители, които сж избрани за въ Нар. Събрание и иматъ еднакви права и еднакви длѣжности, то нѣма едни да се ползватъ съ нѣкои привилегии, а други не. Когато се изработване правилникътъ, каза се, че на тѣзи, които напуцятъ Нар. Събрание се отнема заплата. Когато е така, тогавъ неразбирамъ, защо се привилегиратъ тѣзи, които сж тука и отъ тѣхъ не се зема глоба? Нар. Събрание трѣба да бжде справедливо въ своитѣ рѣшения, и азъ мисли, че справедливостта изисква, да се заплаща на тукашнитѣ тъй сжщо, както и на външнитѣ; защото тѣ оставятъ тукашнитѣ си частни занятия, за да изпълняватъ депутатската длѣжностъ. Азъ повтарямъ, че Нар. Събрание трѣба да бжде справедливо. Конституцията казва, че само тѣзи, които неживѣятъ въ мѣстото, получаватъ наднични както и прогонни разноеки. Отъ това се разбира че наднични пари получаватъ венчки, а които сж отъ вънъ получаватъ още и пжтни разноеки. Тѣй трѣба Нар. Събрание да тълкува този членъ, ако иска да бжде справедливо къмъ венчкитѣ. Ако искате да правите икономия, можете да се произнесете тѣй или иначе; но несправедливо е да постижните по този начинъ

къмъ сътрудниците си, които заедно съ васъ работятъ.

Михайловски: За живущитѣ тука законътъ ясно казва и не трѣбать никакви коментарии. Има други Конституции, които казватъ, че народни представители не могатъ да бждѣтъ лица, ако сж чиновници на короната; а ако искатъ да бждѣтъ, тогазъ трѣба да си дадѣтъ като чиновници оставката. Въ нашата Конституция нѣма такова нѣщо, че чиновникъ не може да бжде избранъ за народенъ депутатъ; слѣдователно 139 чл. на Конституцията ясно казва, кой трѣба да получава заплата. (Чете 139 чл.)

Велко Костовъ: Тукъ се говори за ония, които иматъ право да получаватъ надничнитѣ пари, (Чете чл. 139 на Конституцията) но ние живѣемъ двѣ станции вѣнъ отъ града и до сега не сме получили нищо отъ прогоннитѣ пари. Трѣба да рѣши Нар. Събрание за тоя въпросъ.

Грънчаровъ: Азъ мисля, че е излишно да говоря за ония, които живѣятъ тамъ дѣто засѣдава Събранието, защото за това ясно говори Конституцията. Само искамъ да отговоря на нѣкои недоумѣния на Отца П. Тодора, който казва, че пѣзъ думитѣ: „както наднични пари, така и всички пжтни разноси“ слѣдвало, че получаватъ наднични пари и единитѣ и другитѣ, а които сж отъ вѣнъ получаватъ и пжтни разноси. Но ако прочетемъ Рускиятъ текстъ, ще видимъ че се не казва: „както и“, по стон: „получають суточния деньги, а равно и прогонныя въ оба пути“; сиречь, получаватъ дневни пари, а тѣй сжщо и пжтни разноси. Въ Българскиятъ текстъ, думата „както“ е неумѣстно турена. За това желателно е, да се прекратятъ разискванията по тозъ въпросъ, и да се опредѣли, че чиновници или пчиновници, които живѣятъ въ мѣстото, дѣто ставатъ Събранията, нѣма да получаватъ наднични пари съгласно съ 139 чл. отъ Конституцията; а да се пристъпи къмъ втория въпросъ.

Председателъ: Азъ имамъ да забѣлѣжа, че официалний членъ е оний, който е на Български.

Грънчаровъ: Автентичний текстъ е Рускиятъ, защото това е казано така и въ протоколитѣ.

Тихчевъ: Азъ се чудя, какъ сме се увлекли да разглѣждаме единъ въпросъ, за който не сме компетентни. Тукъ се говори, че 139 чл. отъ Конституцията не опредѣлява ясно, кой нѣма право да получава тѣзи пари. Но ние трѣба да знаемъ, че нито единъ членъ отъ Конституцията не може да се измѣни безъ Велико Нар. Събрание.

Председателъ: Членътъ не се измѣнява, но само се говори върху него, за да се разбере смисълътъ му.

Маноловъ: Подигна се въпросъ за депутати-

тѣ отъ Софийския окръгъ, които живѣятъ вѣнъ отъ столицата. Ако тѣ искатъ заплата за пжтнитѣ разноси, така сжщо може всѣкой единъ депутатинъ, избранъ напр. отъ Русчукскитъ окръгъ, но живущъ въ едно село, да иска пжтнитѣ разноси не отъ Русчукъ до тука, но отъ селото до Русчукъ и отъ Русчукъ до тука. Г-нъ Министръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла не може да ни даде свѣдения, колко верети има отъ едно село до градътъ, и за това не може да му се плати. Азъ поне отъ моя страна не мога да пресмѣтамъ и да заплащамъ на тии депутати защото нѣмамъ таблица за разстоянието.

Ик. П. Тодоръ: Азъ това искахъ да кажа, когато нѣкои искатъ да тълкуватъ така или иначе; когато едни искатъ да глѣдатъ Българскиятъ, други Рускиятъ текстъ, то азъ мисля, че като четемъ Конституцията, трѣба да разбираме официалний Българскиятъ текстъ. Този Български текстъ, когато е тѣй написанъ, когато тѣй го разбираме, защо да затрудняваме работата? Азъ мисля, че е съвсѣмъ ясно, че ония депутати, които идатъ отъ вѣнъ добиватъ тѣй сжщо наднични, както и прогонни пари; защото тукъ има едно сравнение дѣто се казва: „както наднични пари, така сжщо и всички пжтни разноси“; и азъ разбирамъ „както“ тѣй, че както получаватъ наднични пари всички, другитѣ получаватъ още и прогонни, защото ония, които сж въ мѣстото на Събранието нѣма да получаватъ прогонни.

Пановъ: Мнозина отъ предговорившитѣ казана, че въ Конституцията твърдѣ ясно е казано, кои ще получаватъ дневнитѣ пари и пжтнитѣ разноси. (Чете 139 чл.) Но азъ мисля, че трѣба да се обърне внимание и на нѣкои други думи въ сжщата статия, дѣто е казано: „Членовѣтъ на Нар. Събрание, които живѣятъ въ сжщото мѣсто“. . . .

Сега да се разгледа думата „живѣятъ“ и кои счита Нар. Събрание за постоянни жители въ града. Има хора, които постоянно живѣятъ въ единъ градъ и азъ мисля, че законодателитѣ като сж правила Конституцията, имали сж това предъ видъ; а има хора, които живѣятъ само временно въ града и сж приели едно временно занятие; може ли да се истѣлкува, че и они иматъ право да получатъ дневнитѣ пари?

Ст. Поповъ: Отецъ П. Тодоръ казва, че въ Българскиятъ текстъ не се разбира да не получаватъ наднични пари, но азъ мисля било тука: „както“, било „така и“, това е все едно; защото смисълътъ е, които не живѣятъ тука, тѣ получаватъ както наднични пари, тѣй сжщо и пжтни разноси, а които живѣятъ тука, нищо нѣма да получаватъ.

Михайловски: Това вѣче искахъ да кажа, че е все едно, нѣкой да е постояненъ жителъ въ мѣстото дѣто засѣдава Събранието, или е само временно жи-

тель; защото разносикът има смисъл да се дават само на ония, които не живеят тука; а които живеят тука, на тях нѣма причина да се дават. Подъ думата „мѣстожителство“ разумѣвамъ такъвъ градъ, въ който нѣкой живѣе, безъ да опредѣлява постоянно ли живѣе, или привременно.

Ик. П. Тодоръ: Остая кой както разбира тоя членъ отъ Конституцията, тъй да говори; но азъ мисля, че трѣба да се земе въ внимание и избирателний законъ, защото въ тозъ членъ на Конституцията, за представителитъ отъ вѣнъ не е казано нищо, за по колко имъ се плаща. Избирателний законъ Г-да, е само за първото Народ. Събрание, а това е второ обикновено Нар. Събрание. На основание на тозъ законъ станаха изборитъ и сега тоя законъ нѣма повече сила; слѣдователно не може да се плаща на основание на тозъ законъ, който е направенъ само за първото Нар. Събрание.

Грънчаровъ: Искамъ да отговоря на Отца Иконома П. Тодора, който казва, че понеже избирателний законъ е за първото обикновено Нар. Събрание, то не е задължителенъ за това второ. Въ същото време Отецъ Ик. П. Тодоръ казва, че изборитъ сж станали по тозъ законъ. Като е така, то азъ мисля, че когато изборитъ сж могли да станатъ на основание на тозъ законъ, то по този законъ трѣба да върви всячко. Слѣдователно 139 членъ не можемъ другояче да тълкуваме, освѣнъ че тия, които живеятъ тука, не получаватъ нищо.

Остава само другия въпросъ, който подигна Г-нъ Пановъ, т. е. кои се считатъ че „живѣятъ“ въ столицата?

Славейковъ: Азъ ще моля Нар. Събрание да не бърза колкото за тозъ законъ, защото е скопченъ съ много филологически отнѣтки, тъй щото и Българския преводъ малко ни затруднява. Но азъ мисля, че Руский оригиналъ много по лесно се разбира и ние трѣба да вземемъ тозъ оригиналъ предъ видъ, защото той е дѣйствиелно автентичний текстъ на Българската Конституция, както се е приелъ въ протоколитъ. Въ Руский текстъ се казва: „Получають суточныя деньги, а равно и прогония въ оба пути“. Сега какъ щете да разберете това? — Азъ разбирамъ така: членовѣтъ, на които не е тука мѣстожителството, получаватъ суточни или дневни, а така сжщо и прогонни пари; а ония, на които мѣстожителството е тука, получаватъ само суточнитъ. По натагъкъ трѣба да се опредѣли думата „мѣстожителство“. Това не ще да каже, който е жителъ въ същото мѣсто; напр. ако ме попитатъ, дѣ е мѣстожителството ми, то ще отговорѣ, че живѣя тука въ София, но мѣстожителството ми е другагдѣ. За това трѣба да се разумѣва добръ и азъ би желалъ

да се изучи това и да се подигне други пакъ въпросъ върху това. Колкото за чиновницѣтъ азъ имамъ да отговоря на Г-на Квестора това, че наистина въ Конституцията нигдѣ не е казано да имъ се не дава плата, но питамъ има ли нѣйде казано да имъ се дава?

Михайловски: Азъ ще забѣлѣжж на Г-на Славейкова, че конституцията нигдѣ не поменува чиновници депутати, просто казва български граждани депутати. Нигдѣ въ конституцията не е запрѣтено, чиновници да не се избиратъ за депутати, както е казано и. п. въ турската конституция. До колко е справедливо това, дѣто се отдѣляватъ ония, които сж тукашни жители отъ ония, които не сж тукашни жители, че първитъ не получаватъ, а вторитъ получаватъ, то е другъ въпросъ. Истина, азъ не ще кажж, че е справедливо и може да се отнѣни този членъ отъ едно велико Народ. Събрание. Този, членъ който е така ясень, азъ незнамъ по коя грамматика и по коя академия да го истълкуваме защото тука по здрава смисълъ казва какво има да се разбере. Който живѣе въ града той не получава нищо, истина, че и той служи на отечеството, но какво да правимъ съ този законъ, който е постановенъ тука.

П. Станчовъ: (Отъ трибуната.) Почитаеми Г-да! Ако има нѣкаква приятна краска у Българина, ако има нѣщо, което му се е съхранило до сега, при всичко че робуваше 500 години, това е икономията на Българина, който знае да спестява. И честь прави на тѣзи Г-да, щото сж подигнали въпросъ за икономия. Азъ тоже ще кажж нѣколко думи върху подигнатиятъ въпросъ, ако и да не съмъ противенъ. Азъ нѣма да отговоря на Г-на Славейкова, който казва, че ако не е казано въ Конституцията да се не дава, то тоже не е казано да се дава. Азъ ще дойдъ на законна почва да говоря върху този предметъ. Съгласно съ 139 членъ на Конституцията казва 29 членъ на избирателнийтъ законъ така: (чете го:), а 139 членъ който се прочете въ Нар. Събрание не признава членове чиновници, но тука има само членове избрани отъ народа, билъ той селенинъ, билъ овчаръ, търговецъ и т. н.

Предсѣдателъ: Моля не смѣсвайте въпроса, сега е дума за първий въпросъ.

П. Станчовъ: Въпросътъ е свързанъ единъ за другъ, азъ само желая да кажж, че съ 139 членъ се свързани и двата подигнати въпроси.

Предсѣдателъ: Най-напредъ желая да говорите за първий въпросъ.

П. Станчовъ: И Г-нъ Славейковъ свърза тѣзи въпроси, а не му направихте забѣлѣжка.

Предсѣдателъ: Азъ Ви непрекъсвамъ думата, но желая само да говорите къмъ първий въпросъ.

П. Станчовъ: Този членъ го разбирамъ, че на тукашнитѣ не се плаща нищо, това е ясно; но азъ имамъ да говоря за другъ въпросъ; слѣдователно задържавамъ си думата за по послѣ.

Славейковъ: Азъ ще обърна вниманието на Народ. Събрание върху едно нѣщо. Като се разискваше този въпросъ, всинца почти признахме, че е несправедливо нѣщо, ако нѣкои депутати се изключаватъ отъ дневнитѣ пари; защото единитѣ работятъ, както и другитѣ, били отъ тука били отъ вънъ; а даже онѣзи отъ тука изпълняватъ двѣ длъжности. Слѣдователно азъ мисля, че учрѣдителното Народно Събрание не бѣше водено отъ такъвъ единъ духъ, да постанови нѣщо несправедливо. На този членъ трѣба да се обърне внимание и трѣба да питама законотворцитѣ, какъ трѣба да се разбира; защото споредъ мене не можемъ да приемемъ, че учрѣдителното Народно Събрание е постановило таквъ едно несправедливо нѣщо.

Икономъ П. Тодоръ: Когато предлѣжи да се тълкува единъ членъ на Конституцията, трѣба да се води всѣки, който го тълкува отъ духътъ на справедливостта, трѣба да пази що му диктува съвестта. По този пътъ като търгне човѣкъ, ще дойде до най добро разяснение и ние не можемъ никогашъ да допуснемъ едно тълкование, което не почива на почва на праведностъ. Сега като го тълкуваме този членъ, азъ съмъ съгласенъ съ Г-на Славейкова, който иска да се разговори по на широко за това и да се обърнемъ къмъ хора, които сж компетентни да дадатъ на този членъ тълкование както трѣба. Азъ мисля, че по добръ би било за друго едно Събрание да се остави това, за да се изслушатъ повече хора. Да не рѣшяваме на еднѣжъ този въпросъ (Гласове; Съгласно.) и да направимъ несправедливостъ. Защото Г-да, хората, които сж тукашни забравяте, че сж представители и азъ незнамъ на какво справедливо основание се изключаватъ тѣ отъ възнаграждение за трудътъ си.

Сава Илиевъ: До колкото азъ помня въ учрѣдителното Събрание, когато се разискваше този въпросъ, тамъ се раздѣлиха двѣ плати суточни и прогонни и се каза и въ оригинала и въ протоколитѣ, (Славейковъ: Въ протоколитѣ нѣма нищо) че прогонни и суточни получаватъ, които живѣятъ не въ мѣстото, дѣто е камарата, а суточнитѣ добиватъ всички. Това е духътъ на този членъ отъ конституцията; само за въ кратецъ, не е поменато депутатитѣ, които живѣятъ въ това мѣсто, дѣто е камарата, но отъ сѣществующото „както“ пазимъ че външнитѣ получаватъ както суточни, тъй и прогонни; а онѣзи които сж въ столицата получаватъ само една плата.

Предсѣдатель: Желаетъ ли Народ. Събрание

да се говори още върху този въпросъ? Има още 3 души, които желаятъ да говорятъ.

Михайловский: Азъ имамъ да забѣлѣжа нѣколко думи на Г-на Славейкова. По мое мнѣние тукашнитѣ представители иматъ сжщата работа съ другитѣ, но не искамъ да напомнявамъ за несправедливостта на закона, защото почитамъ закона и трѣба да се почита; но ние не можемъ да постигваме друго, освѣнъ както законътъ ясно казва. (Гласове: Не е ясенъ. Други гласове: ясенъ е.) Но Отецъ попъ Тодоръ казва, че на основание на справедливостта и на правото, трѣба да тълкуваме закона. Азъ незнамъ какъ да го тълкувамъ освѣнъ както отговаря на здрави я смисълъ, а да ли е справедливъ, или не е справедливъ, това е другъ въпросъ. Но трѣба да се земе още нѣщо въ внимание: при Учредителното Събрание се платиха прогоннитѣ и суточнитѣ пари на всичкитѣ Търновски и външнитѣ депутати, това бѣше преди да има Конституция. Щомъ се направи Конституцията, призваха се нови избиратели за избирание на Княза, а тогава на основание на Конституцията си получиха паритѣ сичкитѣ външани, а другитѣ търновски не получиха никаква заплата. Г-нъ Тодоръ Икономовъ може да си припомни това, защото това бѣше подъ негово вѣдомство.

Славейковъ: Азъ самъ зная това, но пакъ не можъ да се произнесеж положително. Г-нъ Михайловски казва, че законътъ е толкова ясенъ, а споредъ мене не е толкова ясенъ. Твърди е възможно да измѣнимъ духътъ на закона, ако побързамъ въ рѣшеннето; защото азъ пакъ ще кажа неможъ да предполагамъ, че учрѣдителното Събрание е постановило нѣщо таквъ несправедливо. Азъ пакъ обръщамъ внимание на Русскитѣ текстъ, дѣто стоятъ думитѣ „а равно и прогонни.“ Това ясно раздѣлява на два вида платитѣ, както забѣлѣжи Г-нъ Сава Илиевъ. За това обръщамъ вниманието на Събранието да бѣде внимателно.

Грънчаровъ: Нѣкои Г-да се съмняватъ за правото тълкувание на този членъ; има мнозина, които бѣха въ учрѣдителното Събрание, което изработи Конституцията. Тия Г-да можтъ да кажатъ, има ли Г-нъ Славейковъ право, който се съмнява, че учрѣдителното Събрание не се водило въ такава смисълъ, да обезправдае нѣкои членове отъ Народ. Събрание, колкото се касае за заплатитѣ. Сѣки членъ отъ Конституцията бѣше мотивиранъ отъ Търновско-Народ. Събрание и азъ мисля, че е много по добръ да се отложи въпросътъ, и ще се преглѣдатъ протоколитѣ отъ учрѣдителното Народно Събрание, изъ които може да ни се разясни този въпросъ. Азъ мисля, че се казва нѣщо, какъ се разбира този членъ; и за това желателно е да се обясни въпро-

сътъ и предлагамъ да се отложи.

Каракашевъ: Азъ имамъ честь да попитамъ Отца Иконома, като иска справедливостъ, какъ разбира той, ако единъ депутатъ отъ тука засѣдава три дена въ недѣлата, сѣки денъ 4 часа, които правятъ 12 часа, и нѣма никакви други разноси, а другъ единъ депутатъ, който е дошълъ отъ вънъ и е търговецъ трѣба да остави цѣлата своя работа на страна, или пакъ всѣки единъ денъ да телеграфира отъ тука, за да управлява своята търговия и да дава сѣки денъ 4 до 5 франка за телеграфъ, питамъ го; какъ може Отецъ Икономъ да изисква да бждѣтъ равни тукашнитѣ депутати съ вънкашнитѣ? (Гласове; Да се отложи.)

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Народ. Събрание да се продължи въпросътъ, или да се отложи? (Гласове: Да се отложи.) За утрѣ ли или за по послѣ. (Гласове; за утрѣ.)

Радославовъ: Шо е утрѣ на дневний редъ?

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Народ. Събрание, да се разисква вториятъ въпросъ днесъ, или да се остави за утрѣ?

Маноловъ: Както се отложи първиятъ, трѣба да се отложи и вториятъ,

Предсѣдателъ: Тогава утрѣ на дневний редъ ще бждѣтъ прошения и тѣзи два въпроси.

(Засѣданието се закрива)

(Конецъ въ 6 часа.)

Предсѣдателъ: **П. Р. Славейковъ.**

Подпредсѣдатели { **Д-ръ И. Брадель.**
Н. Сукнаровъ.

Секретари { **Ив. Даневъ**
Хр. Баларевъ
В. П. Золотовъ
К. Коевъ.

Управителъ на стенографическото бюро **А. Безеншекъ.**